

Kwaliteitsgids Polder Zaanse Rietveld

Mei 2013

Gemeente
Alphen aan den Rijn

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	
1.1	De Alphense Methode	4
1.2	Doel van de Kwaliteitsgids	5
1.3	Relatie met bestemmingsplan en structuurvisie	5
1.4	Kwaliteit	6
1.5	Handleiding voor initiatiefnemers	6
1.6	Uit de Structuurvisie Buitengebied	8
2.	Ambities	10
2.1	Economische ambities	12
2.2	Sociale ambities	14
2.3	Ruimtelijke ambities	16
2.4	Specifieke ambitie	18
3.	Inspiratie	20
4.	Het verhaal van de polder	34
4.1	De ontstaansgeschiedenis van het veenweidelandschap	35
4.2	Historie van polder Zaanse Rietveld	39
4.3	Ruimtelijke kwaliteiten	41
4.4	Sociale en economische structuren	54
	Bijlagen	56
1.	Proces van tot standkoming	57
2.	Literatuurlijst en fotoverantwoording	57
3.	De Alphense methode	59
	Colofon	60

• *Ambitie: iets dat je nastreeft voor de toekomst en waar je aan kan bijdragen*

• *Inspiratie: hoe een initiatief kan bijdragen aan de ambities*

• *Het verhaal van de polder: naslagwerk met analyse van kwaliteiten en historie van de polder*

In de kwaliteitsgids duiden de volgende iconen aan:

Economisch

Sociaal

Ruimtelijk

Voorwoord

Het buitengebied van Alphen aan den Rijn is echt bijzonder. Onze stad ligt midden in het Groene Hart van Nederland. Een groot open gebied, met een hoge landschappelijke waarde te midden van de omringende steden uit de Randstad. Voor het gemeentebestuur was dat in 2008 aanleiding om een visie te ontwikkelen op dit mooie en bijzondere buitengebied, de 'Structuurvisie Buitengebied'.

De volgende stap in het proces is het vertalen van de visie in flexibele bestemmingsplannen voor het buitengebied. In welke mate flexibiliteit mogelijk is, wordt onder andere aangegeven in deze Kwaliteitsgids. De Kwaliteitsgids geeft in woord, in kaarten en in (referentie)beelden een aantal richtlijnen voor de invulling van het Buitengebied. Er is gekozen voor het opsplitsen van het buitengebied in een poldergerichte aanpak, conform de Structuurvisie Buitengebied. Er worden uiteindelijk meerdere Kwaliteitsgidsen gemaakt, één voor elke polder. De Kwaliteitsgids vormt een onderdeel van de bestemmingsplannen voor het buitengebied.

Het belangrijkste doel van de Kwaliteitsgids is het inspireren van initiatiefnemers om bij te dragen aan de doelen die in de Structuurvisie Buitengebied voor elke polder zijn vastgelegd. Deze doelen zijn vertaald in het Bestemmingsplan Buitengebied, als uitgangspunt opgenomen in de Kwaliteitsgids en verder uitgewerkt naar ambities en inspirerende voorbeelden.

Deze Kwaliteitsgids is mede tot stand gekomen dankzij de inbreng van deskundigen, bewoners en belanghebbenden. Zij hebben meegewerkt om de Kwaliteitsgids tot een begrijpelijk document te maken voor beide gebruikers; gemeente en initiatiefnemers. Door uw hulp is deze Kwaliteitsgids een duidelijk en bruikbaar instrument geworden.

Ik wil iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan deze Kwaliteitsgids hartelijk danken en vertrouw erop dat hiermee het karakter van ons buitengebied bewaakt, behouden en versterkt wordt.

Wethouder T. Hoekstra

Toponiemen

Inleiding

Op de post-it memo's leest u aanwijzingen voor initiatiefnemers in het landschap.

1. Inleiding

1.1 De 'Alphense methode'

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft in de Structuurvisie Buitengebied (2008) de contouren voor een ontwikkelingsgericht beleid in het buitengebied vastgelegd. Per polder heeft de gemeente keuzes gemaakt welke kwaliteiten ze wil behouden en/of ontwikkelen. Voor de aansturing en beoordeling van ruimtelijke initiatieven in het buitengebied heeft de gemeente vervolgens de zogenaamde 'Alphense methode' ontwikkeld waarin deze kwaliteitsgids een centrale rol speelt. Belangrijkste kenmerk van de 'Alphense methode' is dat de gemeente samen met een initiatiefnemer bekijkt hoe het plan van de initiatiefnemer een bijdrage kan leveren aan de vastgestelde doelen en toekomstambities van de polder. Deze kwaliteitsgids zal hen daarbij letterlijk gidsen in dat proces. In bijlage 3 (blz 59) zijn alle stappen van de 'Alphense methode' nader omschreven. Voor vrijwel alle polders van het buitengebied van Alphen aan den Rijn wordt een dergelijke gids gemaakt. Deze gids richt zich op het deel van polder Zaanse Rietveld dat onderdeel uitmaakt van de gemeente Alphen aan den Rijn.

1.2 Doel van de kwaliteitsgids

De kwaliteitsgids is een communicatie-instrument voor burgers en gemeente en richt zich op initiatiefnemers in het buitengebied en ambtenaren die daar als (plan)toetsers werkzaam zijn. De gids helpt enerzijds initiatiefnemers om een initiatief te ontwikkelen dat een bijdrage levert aan de kwaliteiten en toekomstambities van de polder. De gids maakt het traject dat ze daarbij moeten doorlopen met de gemeente inzichtelijk. Anderzijds ondersteunt de gids (plan)toetsers van de gemeente om initiatieven te beoordelen op de bijdrage aan de toekomstambities van de gemeente. Ook helpt de gids hen in het coachingstraject om de initiatiefnemers te inspireren. De kwaliteitsgids beschrijft daarvoor de toekomstambities van de gemeente voor de polder die afgeleid zijn van de Structuurvisie Buitengebied (2008) op een zo'n concreet mogelijke wijze. In de gids is vervolgens een reeks voorbeelden opgenomen, onder het

kopje inspiratie, die laat zien hoe initiatiefnemers een bijdrage kunnen leveren aan de ambities van de polder. Het doel daarvan is om een initiatiefnemer te inspireren zonder volledig te willen zijn.

Voor initiatiefnemers en gemeente is het praktisch dat daarvoor hetzelfde instrument, de kwaliteitsgids, gebruikt wordt. Zo is voor beide partijen duidelijk waar mee gewerkt wordt om de kwaliteit te vergroten respectievelijk te toetsen.

In paragraaf 1.5 is een korte handleiding opgenomen voor gebruik van de kwaliteitsgids door initiatiefnemers.

1.3 Relatie met de structuurvisie en het bestemmingsplan

In 2008 werd de Structuurvisie Buitengebied voor de gemeente Alphen aan den Rijn vastgesteld. Dit vormt de basis voor het beleid van het buitengebied. De keuzes uit deze visie zijn 1 op 1 overgenomen in deze kwaliteitsgids in paragraaf 1.6. In deze kwaliteitsgids is het beleid uitgewerkt zodat het praktisch, bruikbaar en inspirerend wordt voor nieuwe, toekomstige initiatieven.

Op basis van de structuurvisie is het bestemmingsplan buitengebied voor polder Zaanse Rietveld opgesteld. In het bestemmingsplan zijn de huidige functies en het gebruik van de polder vastgelegd met een beperkte vrije ontwikkelingsruimte. In beperkte mate zijn wijzigingen ten opzichte van huidige functies en gebruik mogelijk en alleen wanneer zij bijdragen aan de agrarische toekomstambities en de kwaliteiten van de polder. Het bestemmingsplan verwijst daarvoor naar deze kwaliteitsgids die de ambities en kwaliteiten uiteenzet, uitlegt en onderbouwt. Wanneer het initiatief in voldoende mate bijdraagt aan de toekomstambities van de polder kan het mogelijk gemaakt worden.

Heeft het initiatief niet voldoende kwaliteit dan zal het worden afgekeurd (zie bijlage 3 waarin alle stappen zijn omschreven).

Oftewel samenvattend:

- De gemeente heeft een ambitie met de polder (die u kunt lezen in deze gids).
- Een initiatiefnemer kan daar invulling aan geven (en zich daarvoor laten inspireren door deze gids).
- De gemeente coacht een initiatiefnemer daarbij.
- Heeft het voldoende kwaliteit? Dan maakt de gemeente het initiatief mogelijk!

Visie op kwaliteit- drie categorieën:

Ruimtelijke kwaliteiten

- Water en aardkunde
Bodem/geomorfologie
Water
- Ecologie
Flora
Fauna
Functionele biodiversiteit
- Landschap
Structuur
Historische geografie
Landschapselementen
Zichtlijnen
Karakter

Sociale kwaliteiten

- Verantwoordelijkheid
Continuïteit, binding
Organiseren van samenhang
- Cultuurhistorie
Leesbaarheid van het landschap en herkenbare geschiedenis
Eigenheid
Archeologie, historische bouwkunde
- Belevingswaarde
Schoonheid, plezier, genot
Toegankelijkheid
Afwisseling
Contrast met de stad
- Leefbaarheid/welzijn
Veiligheid
Sociale cohesie

Economische kwaliteiten

- Werkgelegenheid
Lokale arbeid
Relatie arbeid en sociaal
- Vestigingsfactoren
Voor wonen, werken en recreatie
Imago
Infrastructuur en bereikbaarheid
- Rendement gebruik
Kosten-baten, marktwaarde grond en product
Ondernemerschap
Groene diensten en verevening

1.4 Kwaliteit

Kwaliteit is een complex begrip. In de gids wordt niet slechts de kwaliteit van het zichtbare landschap bedoeld. Voor een kwalitatief hoogwaardige polder wordt steeds ingegaan op drie categorieën:

- Economische kwaliteit
- Sociale kwaliteit
- Ruimtelijke kwaliteit

Het samenspel van deze kwaliteiten zorgt voor een polder met toekomstwaarde. Ze vormen de rode draad in de gids en zijn verbeeld met drie iconen. Om de drie categorieën nader handen en voeten te geven zijn ze uitgewerkt in verschillende thema's volgens het schema hiernaast (uit de Structuurvisie Buitengebied 2008).

1.5 Handleiding voor initiatiefnemers

De gids zal initiatiefnemers letterlijk gidsen in het planproces met als streven bij te dragen aan de ambities van de polder door, indien nodig, de kwaliteit van een initiatief te vergroten. Bij het gebruik van de gids start u bij de ambities.

A: De ambities

Hier zijn de toekomstambities van de gemeente voor de polder omschreven. Aan welke ambities kan uw initiatief een bijdrage leveren? De ambities zijn onderverdeeld in economische, sociale en ruimtelijke ambities. Uw initiatief wordt kansrijker wanneer in elke categorie er minstens één ambitie is waaraan het initiatief bijdraagt. Een bijdrage aan alle 12 ambities is niet nodig. Levert het initiatief aan geen enkele ambitie een bijdrage? Dan is het geen kansrijk initiatief.

B: Inspiratie

In het hoofdstuk inspiratie wordt aan de hand van voorbeelden getoond hoe een bijdrage geleverd kan worden aan de ambities. Het is bedoeld om initiatiefnemers op het goede spoor te zetten. Initiatiefnemers worden uitgedaagd om zelf verder te werken op basis van de gegeven inspiratie. De inspiratievoorbeelden geven dan ook geen volledige weergave van de mogelijkheden.

-

-

1.6 Uit de Structuurvisie Buitengebied

De structuurvisie vormt inhoudelijk de basis voor de kwaliteitsgids. In deze kwaliteitsgids is de visie uitgewerkt. Voor de volledigheid is de visie voor polder Zaanse Rietveld hier integraal overgenomen.

Keuze: Ruimte voor combinaties van agrorecreatie, (nieuwe) natuur en weidebouw

Het Zaanse Rietveld is een kleine agrarische enclave tussen de wijk Kerk en Zanen en de agrarische omgeving met Boskoopse teelten dat kan uitgroeien naar een gebiedspoort, waarin landbouw, recreatie en natuur- en landschapsbeheer en belangrijke rol spelen.

Gewenste kwaliteiten van dit gebied zijn:

Economie

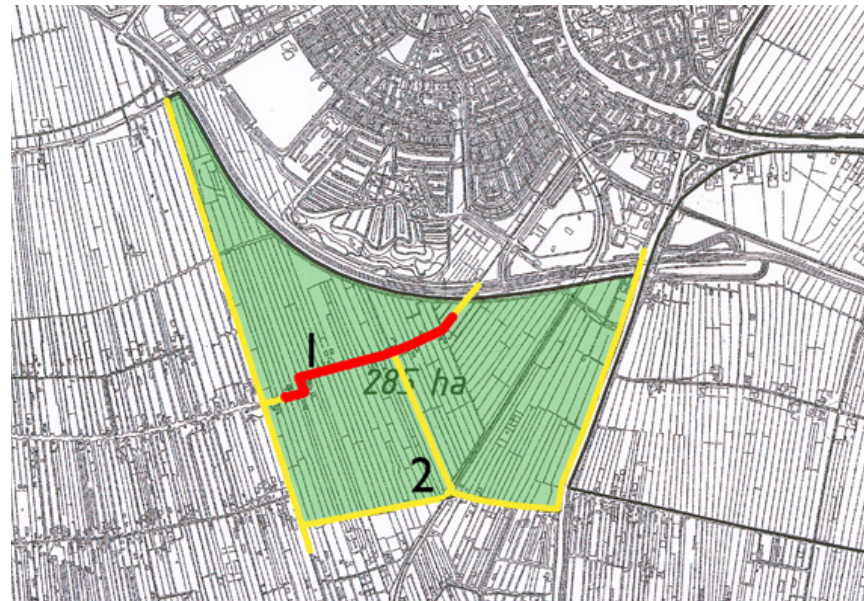
- Agrorecreatie ontwikkelen die voortbouwt op bestaande agrarische exploitatie. Nieuwe mix van agrorecreatie, nieuwe natuur en weidebouw.
- Bedrijvigheid is divers, gericht op continuïteit en duurzaamheid.

Sociaal

- Bewoners en ondernemers dragen zorg voor de kwaliteit van dit gebied met belangrijke 'ontvangstfunctie' (gastheer/gastvrouw). De authentieke kwaliteit en de wijze van gastheerschap bepalen het succes van ondernemerschap.

Ruimtelijk

- Klein landbouwgebied met veel agrarisch natuurbeheer. Weidegebied met belangrijke natuurwaarden voor weidevogels, vissen en oeverplanten.
- Het gebied heeft sterke identiteit door het redelijk authentiek polderlandschap van smalle en lange kavels, van elkaar gescheiden door sloten. Rietveldsepad is karakteristieke boerderijweg met verspreid gelegen, streekeigen boerderijen met cultuurhistorische waarde (1).

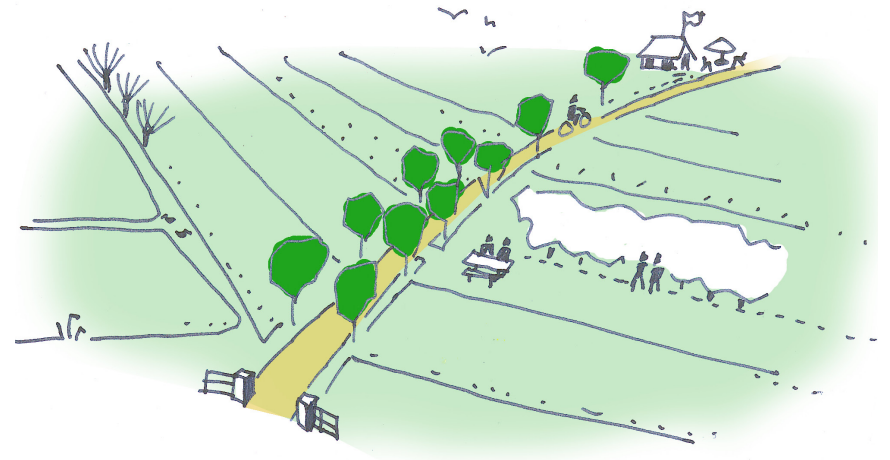

- Recreatief uitlooph gebied voor wijk Kerk en Zanen. Unieke ligging dichtbij de stad. Vanuit polder is buitengebied van Boskoop en Rijnwoude goed te bereiken voor fietsrecreatie.
- Er is een fijnmazig netwerk van paden voor recreatief gebruik; wandelen, fietsen, skeeleren, mentochten en/of paardrijden (2).

Aanvullende gewenste kwaliteiten zijn:

- Behoud van de bestaande agrarische bedrijven door ontwikkeling van combinaties van weidebouw met recreatie, (nieuwe) natuur en verbreding, zo mogelijk via zogenoemde groene en blauwe diensten.
- Recreatieve functies goed richten op de nabijheid van de stad zoals kaasboerderij, huisverkoop, infocentrum, kinderboerderij of kleinschalige agro-horeca.
- Verkeersontsluiting is kwetsbaar dus uitsluitend functies die zich richten op fiets- en wandelrecreatie. Afwikkeling autoverkeer kan uitsluitend via Rietveldsepad. Ontwikkelingen zijn hier in principe verkeersluw vanwege de geringe wegcapaciteit en het belang van de weg voor recreatie.
- Gebied versterken als 'gebiedspoort' naar buitengebied van aansluitende gemeenten.
- Toegankelijkheid vanuit Kerk en Zanen ruimtelijk aantrekkelijker maken.

Tekst en afbeeldingen zijn letterlijk overgenomen uit: Structuurvisie Buitengebied Alphen aan den Rijn, Deel 1: Beleidsnota, maart 2008.

Ambities

**Polder Zaanse Rietveld:
De (voor)tuin van Alphen
combineert weidebouw, recreatie
en natuur**

2. Ambities

polder Zaanse Rietveld:

De (voor)tuin van Alphen combineert weidebouw, recreatie en natuur

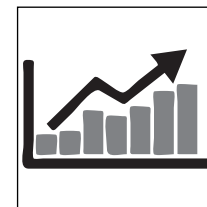
Polder Zaanse Rietveld ligt tegen Alphen aan den Rijn aan en is sterk verbonden met de wijk Kerk en Zanen. Voordat hier woningen werden gebouwd was het grondgebied van de wijk Kerk en Zanen onderdeel van polder Zaanse Rietveld. Door deze nauwe relatie mogen we polder Zaanse Rietveld wel de voortuin van Alphen aan den Rijn noemen. De polder biedt ruimte aan stedelingen om de rust van het buitengebied op te zoeken. Zaanse Rietveld heeft zich niet getransformeerd tot een recreatielandschap maar is een origineel historisch veenweidelandschap. Cultuurhistorie, weidebouw, recreatie en natuurontwikkeling gaan in de polder samen. Het is een belangrijke ambitie om de samenhang tussen deze functies in de toekomst te versterken.

Voor polder Zaanse Rietveld zijn ambities geformuleerd die aangeven hoe de polder zich in grote lijnen in de toekomst kan ontwikkelen. Voor het deelgebied Westergouweweg-Spoorlijn zijn enkele specifieke ambities geformuleerd.

De (voor)tuin van Alphen combineert weidebouw, recreatie en natuur geeft de essentie van de polder weer in één zin.

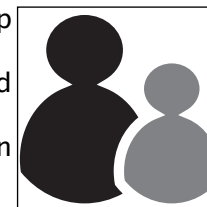
Economische ambities

- Vergroten van aaneengesloten agrarische grondgebruik met behoud van het kleinschalige landschap
- Grondgebonden veehouderij (met weidegang) behoudt de openheid van de polder
- Vergroot mogelijkheden voor verbreding gericht op voetgangers en fietsers
- Transformeren van het landschap ten oosten van Bedelaarsbos tot een recreatie-natuurlandschap dat aansluit op de stadsrand

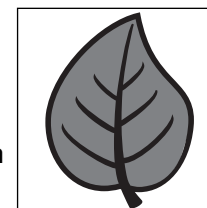
Sociale ambities

- Nieuwe (agrarische) functies zijn aanvulling op het bestaande (sociale) aanbod
- Vergroting van de recreatieve toegankelijkheid voor fietsers en voetgangers
- Verkleinen verkeersoverlast en tegenstellingen tussen landbouw- en burgerverkeer
- Uitbouwen van de beleving van de historische kwaliteiten van de polder

Ruimtelijke ambities

- Behouden en verrijken van de karakteristieke Cope-verkaveling met kleinschalige landschapselementen
- Vergroten van de karakteristiek van het Rietveldsepad
- Behouden en verfijnen van het regionaal veenweide panorama vanaf N11
- Vergroten van natuurwaarden en die benutten via recreatie en educatie

Op de volgende bladzijden zijn de ambities uitgediept en toegelicht.

2.1 Economische ambities voor Polder Zaanse Rietveld

Economische ambitie 1.

Vergroten van aaneengesloten agrarische grondgebruik met behoud van het kleinschalige landschap

Het grondbezit in de polder is zeer versnipperd en vormt zo een belemmering voor economisch efficiënt grondgebruik. Omdat de melkveehouderij een belangrijke drager is van het landschap, is het van belang dat deze sector perspectief houdt op een rendabele toekomst. Ook de vele verkeersbewegingen die versnipperd grondgebruik met zich meebrengt, gaan ten koste van economische en recreatieve kwaliteiten van het landschap.

Vergroting van aaneengesloten grondgebruik heeft dus een economische achtergrond. Het is belangrijk om daarbij het karakteristieke kleinschalige veenweidelandschap te behouden.

Economische ambitie 2.

Grondgebonden veehouderij (met weidegang) behoudt de openheid van de polder

Polder Zaanse Rietveld is een open landschap met overwegend grasland, waar in de zomer koeien en andere dieren op grazen. Aanvullend vindt er natuur- en landschapsbeheer plaats. De grondgebonden melkveehouderij en bedrijvigheid ten dienste daarvan vormen nu en in de toekomst een belangrijke economische basis voor deze polder. De aan het huidige grondgebruik gerelateerde activiteiten ondersteunen, en waar mogelijk versterken, het open cultuurhistorisch rijke landschap.

Economische ambitie 3.

Vergroot mogelijkheden voor verbreding gericht op voetgangers en fietsers

Met recreatie-activiteiten kunnen ondernemers een bedrijf of nevenactiviteit economisch ontwikkelen. Deze activiteiten zijn alleen mogelijk wanneer zij een relatie hebben met het (agrarisch) landschap en die karakteristiek versterken. Er zijn goede mogelijkheden voor dagrecreatie gericht op voetgangers en fietsers. Ook activiteiten met betrekking tot zorg, welzijn en gezondheid zijn mogelijk. Van verbreding kan ook sprake zijn in de vorm van groen-blauwe diensten en landschaps- en natuurbeheer.

Economische ambitie 4.

Transformeren van het landschap ten oosten van Bedelaarsbos tot een half verdicht recreatie-natuurlandschap dat aansluit op de stadsrand

Het landschap ten oosten van het Bedelaarsbos biedt initiatiefnemers ruimte om zich volledig te richten op recreatie- en natuurontwikkeling, eventueel in combinatie met zorg (dagbesteding). Dit deelgebied biedt specifiek deze mogelijkheden omdat het goed bereikbaar is vanuit Alphen aan den Rijn. Hierbij wordt enige verdichting van het landschap met natuurlijke elementen (hakhout en struweel) toegestaan om zo aan te sluiten bij de recreatieve behoeftes van de bewoners van Alphen aan den Rijn.

2.2 Sociale ambities voor Polder Zaanse Rietveld

Sociale ambitie 1.

Nieuwe (agrarische) functies zijn aanvulling op het bestaande (sociale) aanbod

In de polder bevinden zich diverse niet-agrarische functies die zich richten op met name recreatie en zorg. Deze activiteiten vormen altijd een aanvulling op het aanbod van dat moment. Zo kan een eerste zorgboerderij gewenst zijn, maar een derde vormt geen aanvulling en is ongewenst.

Nieuwe niet-agrarische functies hebben een relatie met het landschap, zijn kleinschalig, gericht op langzaamverkeer en trekken geen autoverkeer aan. Recreatie richt zich op 'recreatie op spierkracht' (dus wel boerengolf en geen motorcross) en dragen bij aan natuur-/landschapseducatie.

Sociale ambitie 2.

Vergroting van de recreatieve toegankelijkheid voor fietsers en voetgangers

De toegankelijkheid van de polder is behoorlijk goed in vergelijking met andere polders in het buitengebied van Alphen aan den Rijn. Om de rol van 'tuin van Alphen' waar te maken is het de ambitie om de recreatieve toegankelijkheid verder uit te bouwen. Nadruk ligt daarbij op het vergroten van de mogelijkheden om vanuit de stad een 'ommetje' te maken. Dit heeft betrekking op een aantal paden en routes, maar ook op de kwaliteit van routes. Bij de ontwikkeling van het recreatieve netwerk wordt aandacht besteed aan inpassing in het landschap en minimaliseren van verstoring van natuurwaarden en agrarische functies.

Sociale ambitie 3.

Verkleinen verkeersoverlast en tegenstellingen tussen landbouw- en burgerverkeer

In de huidige situatie botsen de belangen van landbouw- en burger/recreatiefverkeer. De smalle wegen en de vele recreatieve en agrarische verkeersbewegingen (dit laatste mede veroorzaakt door versnipperd grondbezit) zijn hiervan de oorzaak.

Het is niet eenvoudig maar wel noodzakelijk om deze logistieke ambitie waar te maken en het vraagt om ingrijpende maatregelen waarbij particulieren en overheid samen moeten werken.

Sociale ambitie 4.

Uitbouwen van de beleving van de historische kwaliteiten van de polder

Het landschap van polder Zaanse Rietveld is een originele Cope-verkaveling door het uitblijven van een ruilverkaveling. De ambitie is om de cultuurhistorie, het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van polder Zaanse Rietveld, nog beter afleesbaar te maken in het landschap. Nieuwe initiatieven gaan niet alleen met respect met de cultuurhistorische waarden om, maar maken ze ook zichtbaar en dragen hun steentje bij, bijvoorbeeld door informatievoorziening, educatie en voorlichting.

Specifiek het landschap ten oosten van het Bedelaarsbos kan de verschillende stadia laten zien van de ontwikkeling tot het huidige veenweidelandschap en heeft daarmee een bijzondere educatieve waarde.

2.3 Ruimtelijke ambities voor Polder Zaanse Rietveld

Ruimtelijke ambitie 1.

Behouden en verrijken van de karakteristieke Cope-verkaveling met kleinschalige landschapselementen

In polder Zaanse Rietveld heeft nooit een ruilverkaveling plaatsgevonden waardoor het karakteristieke veenweidekarakter origineel is. Het huidige agrarische grondgebruik garandeert de karakteristieke openheid. De kwaliteit van het landschap kan verder toenemen door de kleinschaligheid van de openheid te vergroten. Dit kan onder andere door originele kleinschalige landschapselementen als geriefhoutbosjes in het landschap te ontwikkelen. Opgaande elementen die niet in het historisch veenweidelandschap thuishoren zoals sierteelt zijn niet gewenst.

Het Bedelaarsbos is een uniek landschapselement dat op de grens van twee vroegere polders staat. In de toekomst kan dat de overgang worden tussen een landschap gericht op recreatie- en natuurwaarden ten oosten en een open op agrarische waarden gericht landschap ten westen van het Bedelaarsbos. Ten oosten mag het landschap zich met struweel en hakhout enigszins verdichten ten bate van recreatie. Met het oog op de natuurwaarden zijn bomen niet gewenst.

Ruimtelijke ambitie 2.

Vergroten van de karakteristiek van het Rietveldsepad

Het Rietveldsepad is een karakteristieke lijn in het landschap van de polder die van origine het ontginningslint was, in aansluiting op de ontginningen haaks op de Oude Rijn (zie verhaal van de polder). De ambitie is om de karakteristieken van het Rietveldsepad te vergroten. Het gaat dan om de beplanting langs de weg enerzijds en de doorzichten naar de polder anderzijds. Ook de erfbeplanting en de geriefhoutbosjes op de koppen van de kavels spelen een belangrijke rol. Er is sprake van een transparant lint waarbij op enige afstand van elkaar ensembles van gebouwen staan. Verdere verdichting van het lint doet afbreuk aan de karakteristiek.

Ruimtelijke ambitie 3.

Behouden en verfijnen van het regionaal veenweide panorama vanaf N11

De polder ligt aan de N11 die het veenweidelandschap van het Groene Hart doorsnijdt. Doordat de sloten bijna in het verlengde van de N11 liggen, is het kenmerkende landschapspatroon over een grote lengte te beleven. In polder Zaanse Rietveld kan het landschapspatroon zijn volle glorie tonen aan de passanten en zo een schakel vormen in dit veenweidepanorama.

Naast het slotenpatroon zijn specifiek de dwarssloten, kopeinden en de geriefhoutbosjes kenmerkend. Verrijken van het beeld met deze historische elementen vormt een belangrijke bijdrage aan deze ambitie.

Ruimtelijke ambitie 4.

Vergroten van natuurwaarden en die benutten via recreatie en educatie

Polder Zaanse Rietveld heeft belangrijke natuurwaarden in zowel het gelijknamige natuurgebied als in het veenweidenlandschap. Het is de ambitie in de toekomst die natuurwaarden uit te breiden met behoud van de herkenbaarheid van het historische landschapspatroon. De natuurwaarden worden naast ecologische waarden ook ontwikkeld met het oog op recreatieve waarden (wandelen), beleving (diversiteit landschap) en educatie. Ontwikkelingen in de omgeving mogen deze natuurwaarden niet verstoren.

2.4 Specifieke ambities deelgebied Westergouweweg - Spoorlijn

Economische ambitie 1.

Ruimte voor melkveebedrijven om uit te breiden en te verduurzamen

In dit deel van polder Zaanse Rietveld krijgen agrarische ondernemers de ruimte om moderne melkveebedrijven te ontwikkelen. Schaalvergroting is in de polder goed mogelijk en er is ook ruimte voor uitbreiding van opstallen. Voor uitbreiding van het bouwblok wordt onder meer een landschapsplan gevraagd om het bedrijf goed te laten aansluiten bij het landschap.

Economische ambitie 2.

Grondgebruik behoudt de openheid van de polder

Dit deel van polder Zaanse Rietveld is een open landschap met overwegend grasland. De weidebouw vormt nu en in de toekomst de economische basis voor deze polder. Dit biedt goede kansen voor grondgebonden melkveehouderij. Deze kan worden verbreed met de teelt van éénjarige energiegewassen en de beweiding met paarden.

Sociale ambitie

Verbeteren van de recreatieve routestructuur

Dit deel van de polder heeft geen primaire recreatieve functie maar vormt wel een schakel in het recreatieve routenetwerk van de regio. Ontwikkelingen dragen bij aan het vergroten van deze recreatieve waarde. Daarbij ligt de nadruk op een routestructuur waarin de Westgouweweg en de Baanwegsekade/Spijkerboor de relatie leggen met de stad en het landschap.

Het is de ambitie dat ontwikkelingen in dit deel van de polder bijdragen aan de rust van het natuurgebied Zaanse Rietveld en deze in elk geval niet verstoren.

Ruimtelijke ambitie

Alle ontwikkelingen zijn op basis van de Cope-verkaveling

De Cope-verkaveling vormt de basis van het landschap rond Alphen aan den Rijn en dat geldt ook voor dit deel van polder Zaanse Rietveld. Het is belangrijk om deze karakteristiek bij elke ontwikkeling als uitgangspunt te nemen. Dat geldt zowel voor agrarische als voor mogelijke natuurontwikkeling. De karakteristiek wordt gevormd door de openheid van het landschap, het verkavelingspatroon van sloten en dwarssloten en een reeks van kleine landschapselementen zoals de geriefhoutbosjes (of hakhoutbosjes) en de Alphense wetering. De scherpe overgang naar de besloten tuinbouwcultures ten zuiden van de polder moet worden behouden.

Inspiratie voor Polder Zaanse Rietveld

In 20 voorbeelden
worden de ambities
concreet gemaakt.

3. Inspiratie voor

Polder Zaanse Rietveld

In het vorige hoofdstuk werden de ambities uiteengezet. Wanneer een initiatief een bijdrage kan leveren aan enkele ambities, bij voorkeur uit verschillende categorieën (economie, sociaal en ruimtelijk), is het een kansrijk initiatief. Dit hoofdstuk is bedoeld om deze kansrijke initiatieven te ondersteunen met inspirerende voorbeelden. Het is onmogelijk om alle denkbare mogelijkheden op te sommen. Dit hoofdstuk streeft dan ook geen volledigheid na, maar is bedoeld om initiatiefnemers op het goede spoor te zetten om invulling te geven aan een initiatief. Er is getracht 'de inspiratie' zo concreet mogelijk te formuleren en te illustreren met voorbeelden en referenties.

De iconen verwijzen naar de drie categorieën waarin de ambities zijn ingedeeld en waaraan het voorbeeld een bijdrage kan leveren:

- Economische ambities
- Sociale ambities
- Ruimtelijke ambities

Er zijn 20 inspiratiepunten geformuleerd. Het is aan de initiatiefnemer om te kiezen welke voor hem of haar bruikbaar zijn. Voor het deelgebied Westergouweweg-spoorlijn zijn niet alle inspiratiepunten van toepassing. Ze zijn met een pijltje < aangegeven.

Inspiratie voor polder Zaanse Rietveld

1.	Richt grondgebruik op melkveehouderij met dieren in de wei			<
2.	Ondersteun agrarische productie met nevenfuncties			
3.	Bied recreatie-activiteiten aan die passen in het agrarisch landschap			

Inspiratie voor polder Zaanse Rietveld

4.	Laat de cultuurhistorie zien			
5.	Geef informatie over het landschap en draag bij aan natuureducatie			
6.	Draag bij aan de (agrarische) natuur en beheer het landschap			
7.	Zorg voor een mozaïek in het graslandbeheer			
8.	Maak een schakel in een ommetje			<
9.	Zoek publieke samenwerkingsverbanden bij initiatieven			
10.	Bouw in polderstijl, gebiedseigen kleuren en materialen			<
11.	Bouw in een karakteristiek ensemble dat zichtlijnen openhoudt			
12.	Maak het agrarische landschap openbaar			<
13.	Maak contrast met het erf			<
14.	Behoud karakteristieke gebouwen			<
15.	Ruim op wat lelijk is			<
16.	Draag bij aan verkeersveiligheid			<
17.	Verrijk het open landschap met gebiedseigen elementen			<
18.	Ontwikkel een recreatief transferpunt aan de stadsrand			
19.	Ontwikkel ten oosten van Bedelaarsbos een half verdicht landschap			
20.	Ruil gronden onderling om aaneengesloten gebruikseenheden te realiseren			

1. Richt grondgebruik op melkveehouderij met dieren in de wei

Wanneer grondgebruik zich richt op melkveehouderij versterkt dat niet alleen de agrarische identiteit van de polder maar levert dat ook een bijdrage aan behoud van de openheid. Melkveehouderij is grondgebonden, een kringloopactiviteit. Oftewel productie van eigen ruwvoer en gebruik van eigen mest. Verwerking en verkoop van melk aan consumenten in de directe omgeving geeft een meerwaarde.

2. Ondersteun agrarische productie met nevenfuncties

In de polder is ruimte voor ondernemers die de agrarische activiteiten ondersteunen en versterken met producten en diensten. Denk bijvoorbeeld aan agrarische administratie en advies, verwerken, sorteren, verpakken en distribueren van producten of een boerenlandwinkel, e.e.a. afhankelijk van de exacte locatie en de bereikbaarheid.

3. Bied recreatie-activiteiten aan die passen in het agrarisch landschap

In polder Zaanse Rietveld is ruimte voor recreatie activiteiten. De activiteiten richten zich op het agrarisch landschap en/of het agrarische bedrijf. Denk bijvoorbeeld aan kinderfeestjes, minicamping, kinderboerderij, groepsaccommodatie, klompengolf, koe-knuffelen, kanoën en diverse vormen van ondersteunende horeca etcetera. Ook buitensporten (mits op spierkracht) zijn voorstelbaar. Bijvoorbeeld: paragliden, modelvliegen, fietscrossen en kanoën.

4. Laat de cultuurhistorie zien

De historie is aan het landschap af te lezen. Zo zijn het slagenlandschap en slotenpatroon van historische waarde en het uitgangspunt voor elke ontwikkeling. Het kan versterkt worden door gedempte sloten terug te brengen en/of aandacht te besteden aan de kopeinden van kavels. Ook geriefhoutbosjes vertellen over de cultuurhistorie van het landschap.

De iconen laten zien bij aan welke ambitie(s) het voorbeeld bijdraagt.

5. Geef informatie over het landschap en draag bij aan natuureducatie

Door het geven van informatie aan passanten over de natuurwaarden en cultuurhistorie van het landschap krijgen mensen meer inzicht in de ontstaansgeschiedenis, hetgeen de waardering kan verhogen. Denk bijvoorbeeld aan informatie over de ontginningswijze van het veenmoeras en de relatie met de Oude Rijn. De informatieverstrekking kan variëren van een informatiebord tot een bezoekerscentrum.

6. Draag bij aan de (agrarische) natuur en beheer het landschap

Agrarisch natuurbeheer levert niet alleen een grote bijdrage aan ecologische waarde (biodiversiteit) van het landschap maar ook aan beleving en de diversiteit. Voorbeelden zijn: beheer van slootkanten, beschermen weidevogelnesten, later en gespreid maaien. Daarnaast zorgt het aanleggen van kleine natuurgebiedjes voor schakels in de ecologische structuur. Hierbij valt ten eerste te denken aan de weidevogelnatuur (grutto). Echter ook ecologische slootkanten en geriefhoutbosjes dragen bij. In 'Het verhaal van de polder' zijn de kleine landschapelementen nader onderzocht.

7. Zorg voor een mozaïek in het graslandbeheer

Het versterken van de variatie van het open landschap kan door middel van agrarische natuurbeheer, door te variëren in maairegime en door beweiding door koeien en jongvee. Hierdoor krijgt elke kavel zijn 'eigen kleur' wat het verkavelingspatroon versterkt en de variatie van de openheid vergroot. Deze vorm van mozaïekbeheer biedt weidevogels op elk moment een schuilplaats in het maaiseizoen.

8. Maak een schakel in een ommetje

Het realiseren van een stuk wandel- of fietspad of een bruggetje in de polder kan een waardevolle schakel zijn in het recreatief netwerk van de polder. Dat kan goed samen gaan met het maken van een rustpunt in de route. Bijvoorbeeld met een voorziening als picknickbank of theetuin of andere ondersteunende horeca. In combinatie met een openbaar weiland annex speeltuin om te struinen of te vliegeren kan een recreatieve pleisterplaats ontstaan.

9. Zoek publieke samenwerkingsverbanden bij initiatieven

Een initiatief kan aan waarde winnen wanneer gezocht wordt naar partners en samenwerkingsverbanden. Zo kan een initiatief bijdragen aan de samenleving. Bij samenwerking kan gedacht worden aan natuurorganisaties als IVN en Natuurmonumenten. Ondernemers in de polder kunnen een grote sociale bijdrage leveren door samen te werken met zorginstellingen en arbeidsplaatsen ter beschikking te stellen in de zorglandbouw.

10. Bouw in polderstijl, gebiedseigen kleuren en materialen

Verbouw en nieuwbouw vindt plaats qua vorm, materiaalgebruik, stijl en kleur met respect voor bestaande bebouwing zodat harmonie in bebouwing blijft bestaan. Met gebruik van deze gebiedseigen elementen kan ook een eigentijds gebouw worden gemaakt. In 'Het verhaal van de polder' zijn de karakteristieken van het Rietveldsepad beschreven.

Welk idee geeft u inspiratie om uw initiatief meer kwaliteit te geven?

11. Bouw in een karakteristiek ensemble dat zichtlijnen openhoudt

Openheid is een kernwaarde van de polder. Om deze te behouden worden bestaande zichtlijnen gerespecteerd. Bij nieuw- of verbouw wordt aangesloten bij karakteristieke ensembles voor de polder waarbij bijgebouwen achter (bestaande) bebouwing en haaks op de weg staan.

12. Maak het agrarische landschap openbaar

Het openstellen van een agrarisch bedrijf zorgt ervoor dat passanten kunnen zien hoe voedselproductie in zijn werk gaat. Dat kan door het organiseren van een open dag. Het inrichten van een vaste publieke ruimte, bijvoorbeeld een zogenaamde skybox, van waaruit bezoekers de stal kunnen inkijken kan een attractiepunt in de polder zijn.

13. Maak contrast met het erf

De erven zijn besloten, compact en vormen een belangrijk contrast met de openheid van de polder. De kwaliteit kan vergroot worden door het erf en met name de zijranden te verdichten. Erf randbeplanting bestaat uit gebiedseigen soorten; geen conifeer of den, wel populier, wilg, els en es.

Op het erf is het woonhuis dominant. Andere gebouwen liggen bij voorkeur achter de achtergevel. Hoge bomen in de voortuin versterken het contrast met de openheid. In 'Het verhaal van de polder' is de karakteristiek van de erven uitgewerkt.

14. Behoud karakteristieke gebouwen

Voor gebouwen die hun functie verliezen (bijvoorbeeld door schaalvergroting) maar karakteristiek zijn voor de polder, wordt een nieuwe functie gezocht zodat ze niet afgebroken hoeven te worden. Zo kan een oude melkstal bijvoorbeeld worden omgevormd tot verkooppunt van eigen oogst of producten.

▷ 15. Ruim op wat lelijk is

Lelijk is een moeilijk begrip, maar hier wordt bedoeld de bouwwerken die storend zijn en niet passen in de polder door vorm, maat, materiaalgebruik en/of plek in het landschap. Voorbeeld hiervan kan een zogenaamde romneyloods zijn. Wanneer deze wordt afgebroken, kan een kwaliteitsslag worden gemaakt.

16. Draag bij aan verkeersveiligheid ◁

Een veilige leefomgeving is voor iedereen van groot belang. Initiatieven in het buitengebied kunnen een bijdrage leveren door de inrit van een bedrijf of woning ruim en overzichtelijk met kwaliteit vorm te geven, zonder beplanting die het zicht belemmert. Waar mogelijk scheiden van landbouw en recreatieverkeer levert een grote bijdrage aan de verkeersveiligheid.

17. Verrijk het open landschap met gebiedseigen elementen

Het cultuurhistorische landschap van de polder Zaanse Rietveld kan verrijkt worden met karakteristieke veenweide elementen die het landschap veelzijdiger en afwisselender maken. Hierbij moet gedacht worden aan geriefhout-, hakhout- en pestbosjes, kleinschalige boomgaarden en knotwilgen. Ook bruggen en duikers met een karakteristiek hek dragen bij aan een rijk landschapsbeeld.

18. Ontwikkel een recreatief transferpunt aan de stadsrand

Om de recreatieve functie te kunnen vervullen met minder autoverkeer is een kleinschalig transferpunt nodig aan de stadsrand, vlakbij het natuurgebied aan het Rietveldsepad. Op dit transferpunt kunnen recreanten hun auto parkeren en te voet of per fiets verder gaan. Een informatiebord compleet de minimale voorziening die kan uitgroeien door andere (eenvoudige) voorzieningen toe te voegen.

19. Ontwikkel ten oosten van Bedelaarsbos een half verdicht landschap voor natuur en recreatie

Het gebied tussen de stadsrand en het Bedelaarsbos mag zich enigszins verdichten door aanplant van gebiedseigen soorten in kleine ensembles. Hierbij worden geen boomvormers maar hakhout en struweel gebruikt. Het doel is een bijdrage te leveren aan natuur en recreatie. Het Bedelaarsbos dat van origine de scheiding tussen twee polders vormt (zie 'Het verhaal van de polder') vormt wederom de scheiding tussen beiden.

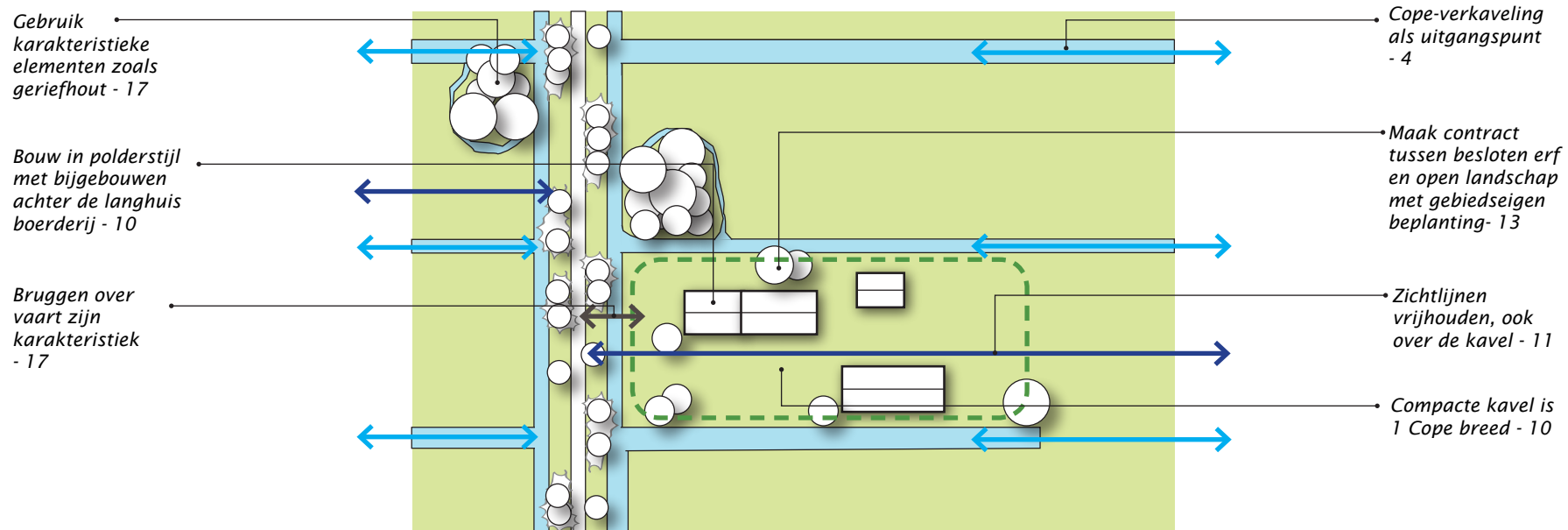
20. Ruil gronden onderling om aaneengesloten gebruikseenheden te realiseren

Door gronden onderling tussen grondeigenaren te ruilen of te verpachten kunnen grotere eenheden ontstaan voor elke gebruiker. Deze aaneengesloten eenheden zorgen voor een efficiëntere bedrijfsvoering en minder agrarische verkeersbewegingen over de wegen. Dit maakt het weggebruik door recreanten en bewoners aantrekkelijker.

Deze ideeën geven voorbeelden hoe u kunt bijdragen aan de ambities voor de polder.

Illustratie van inspiratie erf en kavel aan het Rietveldsepapad (nummers verwijzen naar inspiratie)

Het verhaal van polder Zaanse Rietveld

In het verhaal van
de polder leest
u achtergronden
die de ambities
onderbouwen.

4. Het verhaal van Zaanse Rietveld

Om de ambities en inspiratie straks goed te (kunnen) onderbouwen is in dit hoofdstuk het verhaal van polder Zaanse Rietveld opgetekend. Het gaat niet om een volledige polderatlas maar om een analyse die dient als naslagwerk bij de ambities en inspiratie. Achtereenvolgens wordt de geschiedenis, de landschappelijke kwaliteiten, de economische en sociale structuur van polder Zaanse Rietveld belicht.

4.1 Ontstaansgeschiedenis veenweidelandschap

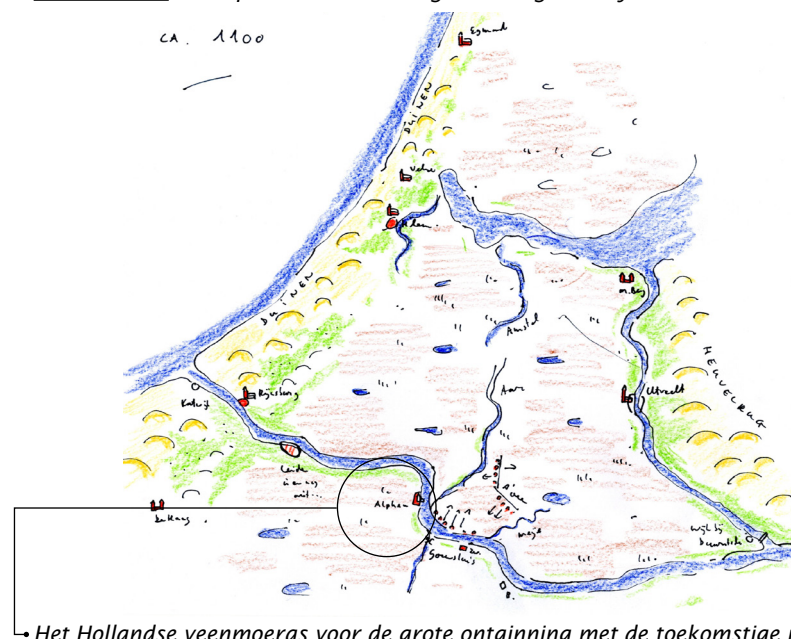
De polders rond Alphen aan den Rijn vallen allemaal binnen het veenweidelandschap en droogmakerijlandschap van het Groene Hart. Over het veenweidelandschap is al veel geschreven. Daarom volstaan we met een globale schets van de geschiedenis van het veenweidelandschap in vier stappen.

Veenmoeras

Tot ongeveer de dertiende eeuw was het huidige veenweidelandschap een zompig hoogveenmoeras, met een vegetatie van veenmos en her en der een groepje wilgen, elzen en berken. Dit veenpakket is in duizenden jaren ontstaan door rottende plantenresten in stilstaand water op het Pleistocene zand uit de ijstijden. Plaatselijk is deze laag 3 tot 4 meter dik. In dit veenmoeras ontstonden in de loop der tijd veenstroompjes die samen met de Oude Rijn zorgden voor de afvoer van water. Langs de Oude Rijn en in mindere mate langs de veenstroompjes ontstonden oeverwallen door opslibbing. Deze droge plekken werden als eerste bewoond, waarbij het veenmoeras slechts in gebruik was als jachtgebied en waar ook riet en brandhout werd verzameld.

Veenmoeras >> Copes >> Veenwinning >> Droogmakerij

• Het Hollandse veenmoeras voor de grote ontginning met de toekomstige plek van Zaanse Rietveld

De Copes

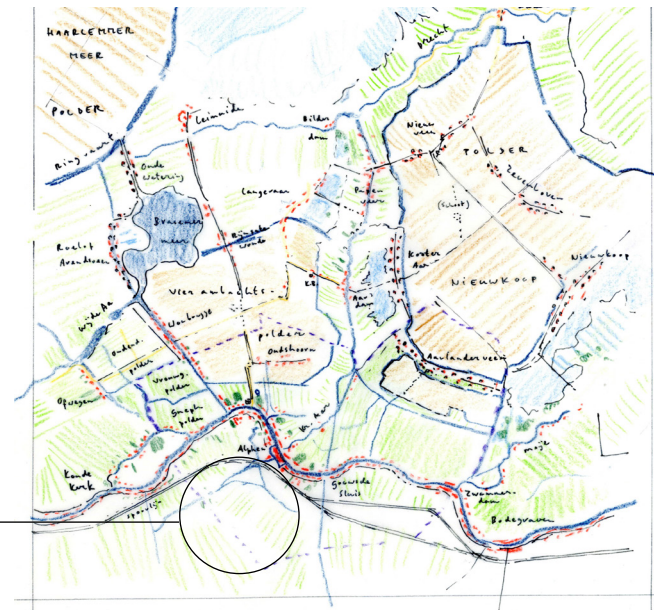
Vanaf de dertiende eeuw zet de bevolkingsgroei door langs de rivieren en in grote steden. De toename van de vraag naar voedsel is de aanleiding om het veenmoeras te ontginnen. Omstreeks het jaar 1250 verstrekt de graaf van Holland zogenaamde concessies om de wildernis in cultuur te brengen vanuit het westen. De bisschop van Utrecht doet hetzelfde vanuit het oosten. Een concessie, die Cope werd genoemd, was zes voorling diep (1250 meter) en kende een breedte van 29 roeden (110 meter). Dit systeem van Cope-ontginningen werd mathematisch uitgezet haaks op een ontginningsbasis, vaak een hoger gelegen bebouwingslint langs een rivier of veenstroom. Het land lag toen nog vier meter hoger dan nu, waardoor een natuurlijke afwatering mogelijk was. Echter met de ontginning is het inklinkingsproces op gang gekomen en is de bodem door ontwatering gaan zakken. Waar twee achterkanten van een Copekavel elkaar raakten werd een zogenaamde tiendweg aangelegd. Op de Copes werden eerst graangewassen verbouwd. Na afname van de draagkracht van de grond werd langzaam overgegaan naar weidebouw.

Veenmoeras >> Copes >> Veenwinning >> Droogmakerij

Midden Holland na de grote ontginning in het midden van 17e eeuw

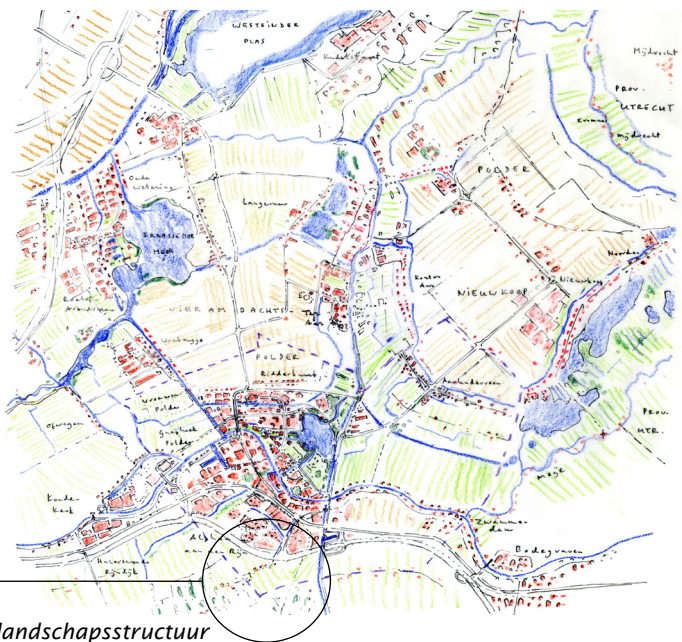

Landschap ten noorden van Alphen eind 19e eeuw

Omdat de Oude Rijn richting de zee bij Katwijk dichtslabde, overstroomden de ontgonnen Copes regelmatig met overlast tot gevolg. De graven van Holland legden daarop een dam in de Rijn bij Zwammerdam wat het probleem verlegde naar de gebieden van de bisschop van Utrecht. De paus kwam er aan te pas om de dam af te breken en de afwatering richting het IJ te organiseren door onder andere het graven van de Zijl.

Veenwinning (turf)

Het afgraven van het veen als brandstof (turf) begon op kleine schaal. Bij de toename van de bevolking werd de vraag naar brandstof groter waardoor op grote schaal het veenweidelandschap werd afgegraven. De baggerbeugel maakte het mogelijk om ook onder water de ontvening door te zetten waarmee een landschap van petgaten (water) met legakkers (om het turf te drogen) ontstond. Grote gebieden zagen eruit als de Nieuwkoopse Plassen. Niet alle veengebieden waren geschikt voor brandstof. Een te hoge fractie klei (dichtbij de rivieren) maakte het veen ongeschikt.

→ Huidige landschapsstructuur

Veenmoeras >> Copes >> **Veenwinning** >> Droogmakerij

Droogmakerijen

De volgende stap in de transformatie van het veenweidelandschap ligt in het weer droogmalen van de ontstane meren na de veenwinning. Eerst met behulp van molens, later door middel van de stoommachine (vanaf 1800). De droge polders, zogenaamde droogmakerijen, werden opnieuw voor landbouw ingericht. Vaak is de grondslag klei waardoor akkerbouw mogelijk werd. De droogmakerijen zijn herkenbaar aan de lage ligging, de ringdijk, vaak met ringvaart en de blokverkaveling.

Moderne tijd

De bevolkingsgroei en economische voorspoed heeft zijn sporen nagelaten in het landschap. De groeiende afzetmarkt zorgde voor economische bloei. Eerst door het kaasmaken en later door schaalvergroting en nieuwe landbouwtechnieken. De schaalvergroting zet nog altijd door waardoor voormalige boerderijen een woon- of andere bestemming krijgen. Door ontwatering voor de landbouw is het veenpakket ingeklonken

met bodemdaling tot gevolg die nog altijd doorzet. Ondertussen liggen de veengebieden meters lager dan de vaarten en rivieren die overtollig water afvoeren. Dit vraagt een systeem van molens en gemalen om het waterpeil voor de landbouw op peil te houden. Ook de groeiende aandacht voor ecologie is aan het huidige landschap afleesbaar in o.a. nieuwe natuurlijke oevers en herontwikkeling van de groenopstanden die tijdens de schaalvergroting zijn gerooid. Een andere trend is dat het agrarische landschap een steeds grotere recreatieve rol voor de stedelingen gaat spelen. Hierdoor ontstaat een recreatief netwerk met pleisterplaatsen dat vaak verzorgd wordt door boeren.

Veenmoeras >> Copes >> Veenwinning >> **Droogmakerij**

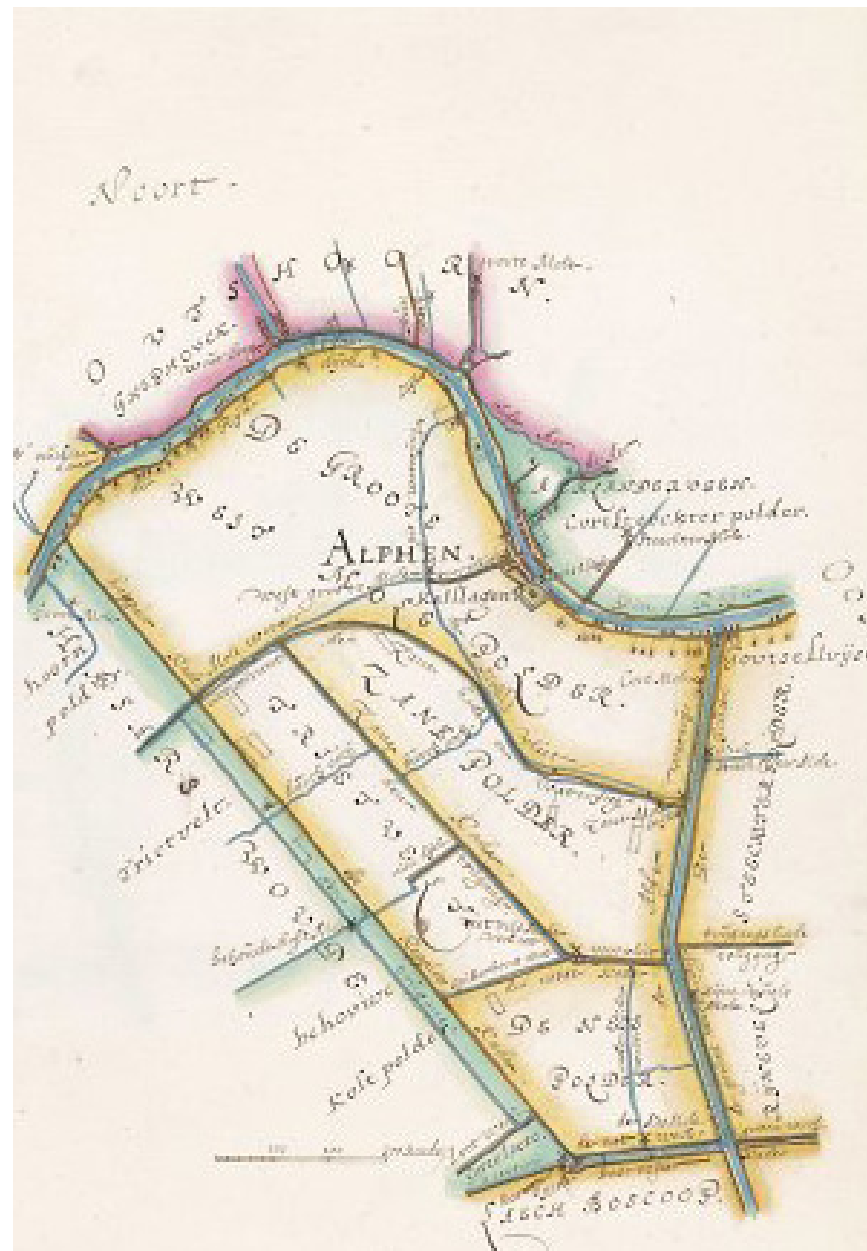
4.2 Historie van polder Zaanse Rietveld

Het Zaanse Rietveld, zoals aangegeven in de structuurvisie, is gelegen ten zuiden van de N11 en Alphen aan den Rijn. De polder vormt een open ruimte tussen de kwekerijen van Boskoop en Hazerswoude en het dorp Alphen aan den Rijn.

Het gebied bestaat in wezen uit twee polders. De polder Rietveld ten westen van de Compierekade tot de 'toegangswetering' (niet meer goed zichtbaar in het landschap: de bredere watergang ten westen en in het verlengde van het Bedelaarsbos) en de polder Kerk en Zanen ten oosten daarvan tot aan de Gouwe. De laatste polder is ook een samenvoeging van twee polders (De Grooten Westmolenpolder en de Zanepolder) tot het voormalige waterschap in 1649 met dezelfde naam. De polder is nu grotendeels onderdeel van de gelijknamige woonwijk van Alphen aan den Rijn. De historische Compierekade (Papierenkade genoemd op een historische kaart) vormt een oude (water)grens met de gemeente Rijnwoude en het voormalige waterschap Rietveldse polder (1530 tot 1969).

De naam Zanepolder stamt uit de tijd dat molens werden geplaatst voor de bemaling. De polder kan daarmee vernoemd zijn naar een zogenaamde 'Zaanse molen' in het gebied maar daarvoor is nog geen onderbouwing gevonden. De naam Rietveld is afgeleid van het gehucht Rietveld dat in de gelijknamige droogmakerij ten westen van het plangebied ligt.

De sloten en (achter)weteringen vormen samen met de smalle en lange kavels een eeuwenoud Cope-landschap wat vrijwel onaangetast is gebleven. Dit landschap is tussen 1100 en 1400 ontstaan waarbij vanuit de oeverwal van de Oude Rijn werd ontgonnen. Door het bochtige verloop van de Oude Rijn komen twee verkavelingsrichtingen samen in de voormalige polder Kerk en Zanen wat ook nu nog goed waarneembaar is. De polder heeft dus niet de stadia van veenwinning en droogmakerij doorgemaakt, maar is een landschap van Copes gebleven.

1615 - Gebied ten zuiden van Alphen aan den Rijn was verdeeld in verschillende polders

Cultuurhistorische karakteristieken van het Cope-landschap naast de verkaveling zijn:

- Het boerderijlint van het Rietveldsepad (vroeger Alphense pad), vermoedelijk ontginningslint met geriefhoutbosjes die van origine doorloopt tot aan de Oude Rijn.
- De achterkade 'Spijkerboorsche wetering' in het zuiden waar een reeks van geriefhout- of pestbosjes de achterste en vermoedelijk onbruikbaarste deel van de verkaveling markeert.
- Het restant van de Alphense wetering, een achterkade tussen Gouwe en spoorlijn met geriefhout- of pestbosjes. De Alphense wetering is in de stedelijk structuur van Alphen nog goed te herkennen.
- Het Bedelaarsbos. De naam van dit stukje bos verwijst naar de tijd dat deze plek voor landlopers en bedelaars een schuilplaats was.

De polder ligt op ongeveer -1,8 m NAP en bestaat uit veengronden (met name weideveengrond en koopveengrond in het noordelijkste puntje). In het oosten heeft de Oude Rijn klei afgezet en spreekt men van een woudeerdgrond. Nergens in het gebied is veen als turf gewonnen, waardoor het een originele Cope-verkaveling is gebleven. Vermoedelijk omdat de kleifractie in het veen te hoog is om als brandstof te dienen. Bijzonder aan de bovenste laag van de ondergrond is dat dit een zogenaamd toemaakdek is. 'Toemaak' werd in het verleden, voornamelijk in de middeleeuwen, aangebracht op agrarische gronden. Huisvuil, mest, bagger, zand en ander materiaal werd aangebracht ter ophoging en bemesting van het land. Dit is vandaag de dag terug te vinden in de directe bovengrond.

In de polder heeft in tegenstelling tot andere polders geen ruilverkaveling plaatsgevonden. Het huidige landschap is derhalve relatief authentiek.

Kaart 1790

4.3 Landschappelijke kwaliteit

4.3.1 Landschappelijke analyse van (kern) kwaliteiten

De kernkwaliteiten worden gevormd door 4 aspecten van de polder die juist door de samenhang elkaar versterken:

Historisch veenweide karakter

Het open landschap kent een typische veenweide Cope-verkaveling. De 'botsing' van verkavelingsrichtingen door verschillende ontginningsassen is in de polder goed zichtbaar. Aangezien in de polder geen ruilverkaveling heeft plaatsgevonden is het landschap zeer authentiek. De karakteristieke landschapselementen (Compierekade, geriefhoutbosjes, Bedelaarsbos, achterkades etc) zorgen voor een divers en relatief kleinschalig landschap. De scherpe grens met de Boskoopse cultures draagt bij aan die beleving.

Fijnmazig netwerk

De polder kent een fijnmazig netwerk van recreatieve paden voor wandelaars en fietsers. Door haar ligging dicht bij de stad functioneert de polder als het ware als de tuin van Alphen aan den Rijn.

De openheid van het historische veenweidelandschap

De paden vormen een relatief fijnmazig netwerk door polder Zaanse Rietveld

Rietveldsepad

Het Rietveldsepad vormt de belevingsas en is de drager van de polder. Het is een karakteristiek veenweidelint met zelfstandig gelegen boerderijen met hun erven en erfbeplanting. Vanaf de weg met karakteristieke elzenbeplanting is de Cope-verkaveling goed te beleven. De beleving wordt versterkt door de elzen- en wilgenhakhoutbosjes op de veenweidekavels.

Het Rietveldsepad met de kruidenrijke bermen

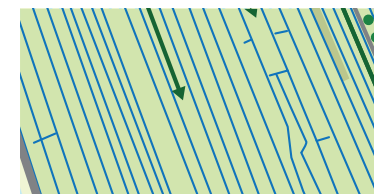
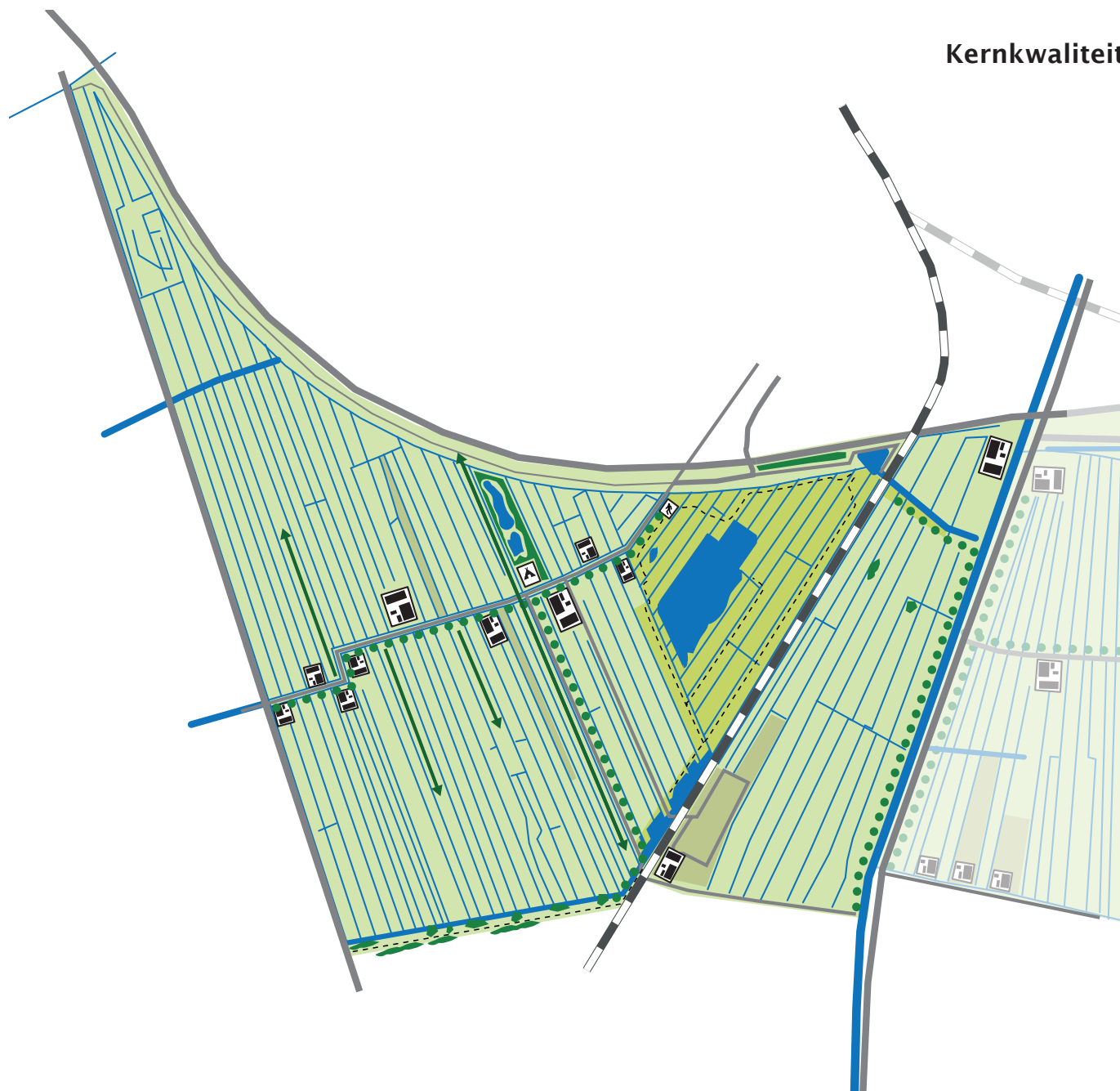
Veenweide natuur

In de polder ligt een uniek natuurgebied gebaseerd op het veenweide karakter. Het slotenpatroon is herkenbaar gebleven bij de transformatie. Het natuurgebied geeft een beeld hoe het landschap er voor de ontginningen er uitgezien kan hebben. Het gebied heeft dus ook een educatieve waarde.

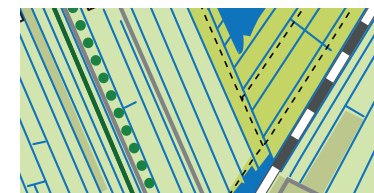

Impressie van het natuurgebied Zaanse Rietveld

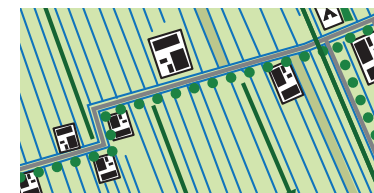
Kernkwaliteiten polder Zaanse Rietveld

Historisch veenweide karakter

Fijnmazig netwerk

Rietveldsepad

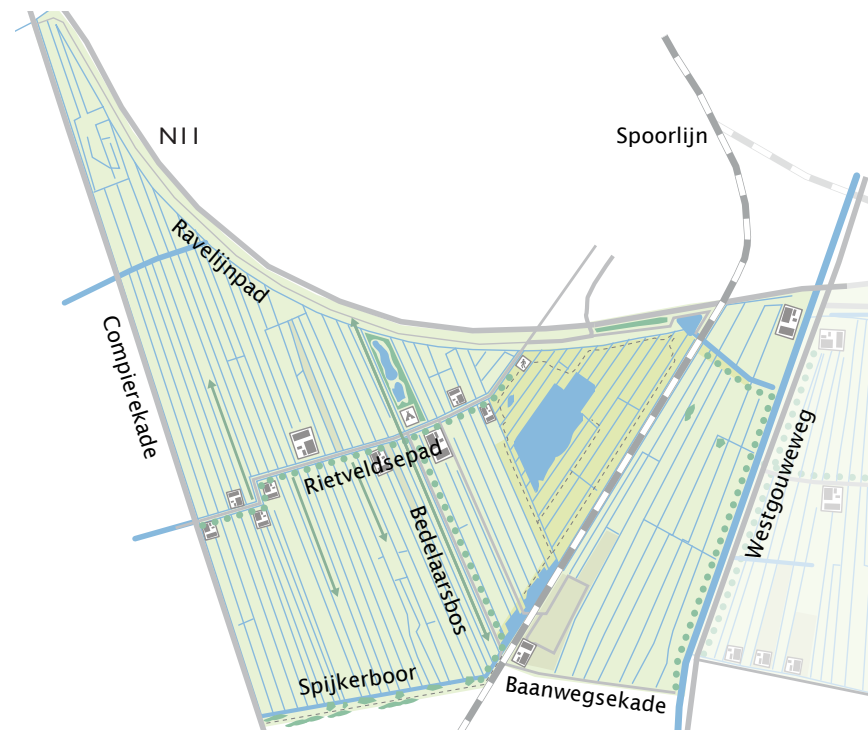
Veenweide natuur

4.3.2 De linten en belevingslijnen van de polder

In het kort worden alle belevingslijnen onder de loop genomen waarbij gestart wordt met het bebouwde lint van het Rietveldsepad:

Rietveldsepad

Het Rietveldsepad is hiervoor al beschreven als een historisch ontginningslint die zijn basis vindt bij de Oude Rijn. Nu is het een bescheiden bebouwingslint met smalle weg zonder doorgaande functie. De beplanting van es- en elzenhakhout die vrijwel over het gehele lengte aanwezig is, biedt beschutting in het open landschap en zorgt voor bijzonder uitzicht. De weg is een belangrijke schakel in het recreatief netwerk.

Belevingslijnen

Rietveldsepad in het verleden

Doorkijkjes naar de openheid vanuit het Rietveldsepad

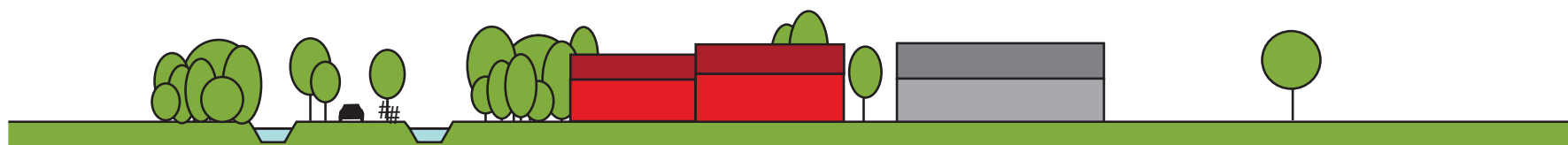
Erven

Deze boerderijweg door de polder wordt gekenmerkt door een reeks van streekeigen boerderijen die verspreid liggen langs het lint. De karakteristieke boerderijen zijn van het type langhuis, waarvan sommige een wolfsdak hebben (zadeldak met een stompe neus). Verschillende andere huizen en boerderijen zijn geïnspireerd op dit streekeigen archetype, hoewel er ook woningen zijn die afbreuk doen aan de karakteristiek.

De karakteristieke boerderijen hebben een rieten dak en versierselen in het metselwerk. Achter de boerderij bevindt zich vaak de hooiberg. Op enige afstand van het hoofdgebouw zijn vaak nieuwere stallen en bijgebouwen te vinden. Wat opvalt is dat het zicht naar de polder ook over het boerenerf dikwijls behouden is gebleven. De erven zijn vaak één kavel breed en zijn zichtbaar vanaf de weg waardoor bezoekers van het gebied een inzicht in de agrarische bedrijvigheid van het gebied krijgen. Bredere kavels doen afbreuk aan de veenweide karakteristiek. De kavel naast de boerderij bestaat vaak uit een boomgaard of geriefhoutbosje die bij de boerderij hoort en als karakteristiek en waardevol kan worden bestempeld. In veel gevallen ontbreekt een erfbeplanting rond het erf en is de beplanting beperkt tot enkele sierbomen. Gebiedseigensoorten voor erf randbeplanting zijn es, wilg en els. Tot slot zijn de betonnen bruggetjes kenmerkend voor het lint.

Boerderijen aan het besloten lint het Rietveldsepad

Geriefhoutbosjes

*Smal profiel met
essen en elzen*

*Monumentale langhuis
boerderijen*

Bijgebouwen achter het woonhuis

Principedoorsnede Rietveldsepad

Bijzondere bebouwing

De boerderijen aan het Rietveldsepad op nummer 5, 6, 8, 9 en 11 worden in de cultuurhistorische inventarisatie als bijzonder beschreven. Vrijwel allemaal zijn ze voor 1900 gebouwd en hebben hoge cultuurhistorische waarden. Maria's Lust (nr. 9) is een rijksmonument en Hoeve Dwarsveld (nr. 5) is een gemeentelijke monument.

Hoeve Dwarsveld en Maria's Lust

Recreatieve en beleavingswaarde

Het Rietveldsepad is een prettige weg om te fietsen door de beschutting die de beplanting biedt. Aan het lint liggen enkele recreatieve voorzieningen:

- Minicamping Polderflora met waternatuurplas
- Logies Maria's Lust
- Lena's Hoeve aan het einde van het Rietveldsepad. Deze ligt weliswaar net buiten de polder maar is alleen via de polder te bereiken en benut weides van de polder voor recreatieve activiteiten als klompengolf. Tevens verkoopt zij streekproducten

Recreatie aan het Rietveldsepad

Niet bebouwde belevingslijnen in de polder

N11 – provinciale weg

De N11 vormt een belevingsas van de polder op regionaal niveau. Met name rijdend in de richting van Bodegraven hebben automobilisten een prachtig zicht op het slotenpatroon van het veenweidelandschap. De geriefhoutbosjes en de dwarswetering dragen belangrijk bij aan deze beleving.

Bedelaarsbos

Een smal pad voor wandelaars op een oude polderkade. De beschutting van elzensingels biedt een prettig wandelmilieu. Het pad maakt onderdeel uit van verschillende wandelroutes (zie ook de historische beschrijving).

Compierekade

Als voet- en fietspad is de Compierekade een schakel in het recreatieve netwerk. De historische kade kende een waterstaatkundige functie. Met de kwekerijen van Hazerswoude ten westen biedt deze smalle weg een schitterende uitzicht over de weidse polder.

De Compierekade bij Lena's Hoeve

Panorama vanaf de N11 over de openheid van het Zaanse Rietveld

Het Bedelaarsbos als wandelpad

Ravelijnpad

Voet- en fietspad langs de provinciale weg met een weids uitzicht over de polder.

Westgouweweg

Voet- en fietspad op dijk van de Gouwe. Op het hoger gelegen pad is de relatie tussen de hogere Gouwe en de lagere open polder goed te beleven. Het pad vormt een belangrijke (woon-werk)verbinding tussen Boskoop en Alphen ofschoon de route over het industrieterrein weinig kwaliteit heeft.

RijnGouwe lijn.

De spoorlijn van Alphen naar Gouda doorsnijdt het gebied. Vanuit de trein is het gebied te beleven en in bijzonder de scherpe overgang tussen de Boskoopse cultures en het open veenweidelandschap.

Begin Ravelijnpad dat parallel loopt aan de N11

De routes lopen over land en water door naar aangelegenspolders

De Westgouweweg ligt hoger dan polder Zaanse Rietveld

Spijkerboor en de Baanwegsekade

Vermoedelijk is dit een ontginninglint naar de zuidelijke Nessepolder en een achterkade naar het noorden (polder Kerk en Zanen). Voor autoverkeer loopt de weg dood. Voor langzaamverkeer is een verbinding met het Bedelaarsbos en de achterkade in het zuiden van de polder (Spijkerboorsche wetering).

Wandelpaden door het natuurgebied

Door het natuurgebied het Zaanse Rietveld van Staatsbosbeheer lopen verschillende wandelpaden gericht op natuurbeleving. Recent is een vogelobservatiehut langs de route geopend.

Routes door het natuurgebied

Spoorlijn midden door de polder

Baanwegsekade waar de openheid grenst aan Boskoopse cultures

4.3.3 Bijzondere landschapselementen

Binnen de openheid van de polder zijn tal van kleine landschapselementen die zorgen voor een veelzijdig afwisselend beeld. Deze landschapselementen zijn al eerder genoemd. In deze paragraaf worden ze op nogmaals een rij gezet en beschreven zodat initiatiefnemers deze elementen kunnen inzetten voor landschapsbouw. Het natuurgebied Zaanse Rietveld wordt in paragraaf 4.3.4. beschreven.

Geriefhoutbos of hakhoutbos (wilgenhakhout)

Geriefhoutbosjes zijn kleine bosjes die meestal niet groter zijn dan een paar honderd vierkante meter. Zoals de naam al zegt, werden de geriefhoutbosjes aangeplant om de eigenaar van geriefhout (hout voor het dagelijkse gebruik) te voorzien; esenhout werd gebruikt voor gereedschapsstelen, berkentwijgen voor bezems en wilgenhout voor in de kachel. Geriefhoutbosjes kunnen door de betrekkelijke rust die er heerst veel voor planten en dieren betekenen. In veenweide gebieden als deze liggen geriefhoutbosjes bij het erf maar meestal (80%) aan het einde van de kavel tegen de wetering. Ze zijn omgeven door een sloot zodat vee niet bij het bosje kon komen. Soms worden deze bosjes ook wel pestbosjes genoemd. Dat is terug te voeren op gestorven vee met een besmettelijke ziekte die in het bosje werd begraven. Traditioneel werden de bosjes eens in de 5 tot 7 jaar vlak boven de grond afgezaagd. Vanuit cultuurhistorisch of ecologisch beheer wordt daar heden soms vanaf geweken.

In de polder Zaanse Rietveld komen we deze bosjes tegen langs het Rietveldsepad, aan de Alphense wetering, aan de Baanwegsekade, langs de dwarswetering (noord) en in het zuiden aan de achterkade naar de Nesselolder (Spijkerboorsche wetering).

Boomgaarden

Een boomgaard is een omsloten stuk grond, waarop fruitbomen voor de productie van fruit worden geteeld. Fruitbomen worden al heel lang verbouwd. Al in de Middeleeuwen kwamen boomgaarden voor bij kloosters en kastelen, maar ook werd er al

Geriefhout op aparte perceeltjes langs het Rietveldsepad

Pestbosjes/Geriefhoutbosjes

fruit geteeld voor de handel. De oude boomgaarden bestonden uit een variatie van verschillende fruitsoorten en werden begraasd door vee. In de boomgaarden kwamen uitsluitend hoogstammen voor, dit zijn fruitbomen die pas op 1,75 tot 2 meter hoogte de eerste dwarstakken hebben. Door andere vormen van fruitteelt zijn de boomgaarden met meer volgroeide bomen zeldzaam geworden.

In het veenweidegebied als deze polder worden nog (boeren) boomgaarden aangetroffen, maar deze boomgaarden hebben, in tegenstelling tot productieboomgaarden, een veel kleinere oppervlakte. Langs het Rietveldsepad staan er verschillende.

Knotwilgen

Een knotwilg of knoot hoort typisch thuis in de Hollandse poldergebieden. Aanvankelijk dienden geknotte wilgen om enige beschutting tegen wind te geven. Tegenwoordig wordt de architecturale verschijningsvorm op prijs gesteld en niet in de laatste plaats is het een biotoop voor vogels en planten. Knotwilgen begeleiden menige poldersloot, polderweg en boerenkavel. Geknotte wilgen langs een weidekavel hebben het voordeel, dat er genoeg licht en regen kan doordringen tot op de grond onder de boom. Heel vroeger was wilgenhout gewoon brandstof voor in de keuken. Knotwilgen worden in stand gehouden, omdat ze zo typerend zijn voor bepaalde landschappen. Vroeger door de boeren, tegenwoordig door voornamelijk enthousiaste vrijwilligers in het kader van landschapsbeheer. Het knotten van een witte wilg moet zeker om de drie tot vier jaar worden uitgevoerd.

Bruggen, duikers met hekken

Kenmerkend voor het veenweidelandschap zijn de vele duikers die in de polder liggen om de sloten te overbruggen. In veel gevallen staat op de duiker een hekwerk om vee te weren. In het open landschap van het veenweidegebied levert het patroon van duikers en hekken een kenmerkend beeld op.

Waterhuishouding

Om de veenweidegebieden, die nog altijd last hebben van een dalend maaiveld, bruikbaar te houden voor landbouw kennen ze een traditie van strijd tegen het water die zijn sporen heeft

Boomgaarden Rietveldsepad

Erfbeplanting Rietveldsepad

nagelaten in het landschap. Veel elementen vertellen dit verhaal: dijken, waterkeringen, kades, dammen, stuwen, wateringen, poldermolens (o.a. type Bosman) etcetera. In de polder Zaanse Rietveld zijn met name alle kades kenmerkend die ook een historie van vele waterschappen met zich mee dragen. De Alphense watering is hierin extra bijzonder omdat deze in de tweede wereldoorlog is vergraven tot een tankval.

Bijzondere landschapelementen

Bedelaarsbos: De naam van dit stukje bos verwijst naar de tijd dat deze plek voor landlopers en bedelaars een schuilplaats was. De beplanting bestaat uit wilgen en elzen aan een onverhard schelpenpad.

Eendenkooi: In het noorden van de polder heeft een eendenkooi gelegen. De afwijkende verkaveling laat dit nog zien.

4.3.4. Water en natuur

Staatsbosbeheer is de beheerder van het jonge natuurgebied Zaanse Rietveld (32ha). Zij schrijven hierover: 'Het Zaanse Rietveld bewijst dat ook een jong natuurgebied bijzonder kan zijn. In 2007 kon Staatsbosbeheer dit voormalig landbouwgebied teruggeven aan de natuur. De waterstand ging flink omhoog en er zijn sloten en poelen gegraven. Bomen staan er niet – het Groene Hart is immers open. Behalve aan de noordrand waar bomen de bebouwing minder zichtbaar maken.

Ommetje 2 - 'Zaanse Rietveld'

Startpunt: Met *auto* vanaf de Nii afslag Kerk en Zanen (Archeon). Bij stoplicht na Nii Links Af (LA), direct weer LA Rietveldsepad. Na vladuct LA parkeerterrein op. Met de *fiets* uit Hazerswoude Dorp: Eind Smitweg, LA, fietspad, bij bebouwing RA Rietveldsepad, fietsen tot parkeerterrein, voor vladuct over Nii.

Route: Volg het pad vanaf parkeerterrein (LA), als u parallel aan de spoorlijn loopt, loopt u door tot aan het bedelaarsbos, u slaat dus niet eerder af. RA het Bedelaarspad tot aan Rietveldsepad RA tot parkeerterrein. Uw 'ommetje is klaar'.

Het Zaanse Rietveld (32 ha) is een natuurgebied (sinds 2007) in beheer van Staatsbosbeheer. Er zijn poelen gegraven, enkele sloten gedempt, andere gegraven en er is een stuw gemaakt. Daardoor is in de winter het waterpeil hoog, 's zomers is het gelijk aan de omliggende polders.

Het Bedelaarsbos is een oude houtkade waarover een schelpen fietspad slingert, met vlak ernaast een brede sloot. De naam verwijst naar tijden dat dit een toevluchtsoord en schuilplek was van bedelaars en landlopers.

Peter Kemmerling - Bedelaar: Milies en Gerdich Uitgeverij 0653900019

Dit natte natuurgebiedje is ideaal voor libellen, waterspitsmuizen en natuurlijk vogels. Vél vogels; u kunt hier tientallen soorten zien. Scholekster, kievit, lepelaar, smient, kolgans, watersnip, koperwiek en bergeend. In voorjaar en zomer ontdekt u al dotterbloemen en kattestaarten. U ziet het frêle blauwzwart gekleurde lantaarntje (een libel) boven het water dansen en de dagpauwoog die nectar drinkt'.

Het gebied is onderdeel van de provinciale ecologische hoofdstructuur en is een belangrijke verbinding met andere waterrijke gebieden in de regio. Echter de andere verbindingen zijn (nog) niet uitgevoerd. Het gebied is geschikt voor wandelaars en paardrijders en beschikt over een vogelkijkscherm. Voor het beheer worden schapen en runderen ingezet.

De rest van de polder wordt door de provincie aangeduid als natuurbeheertype Weidevogelgebied (A01.01 - natuurbeheerplan 2012). De afname in de provincie van de weidevogelstand is zorgelijk. Na zomertaling, kempfaan en watersnip belanden nu ook de grutto en veldleeuwerik in de gevarenzone. Ook de Scholekster is kenmerkend maar neemt zienderogen af. Maatregelen van de provincie zijn gericht op aanbieden van beheerpakketten (vergoedingen voor gedeelde inkomsten) aan boeren en andere landschapsbeheerders.

De gemeente Alphen aan den Rijn kwalificeert polder Zaanse Rietveld als een gebied met hoge natuurwaarde en grote biodiversiteit. De biodiversiteit zit onder andere in de oevers met soorten als Dotterbloem, Pinksterbloem, Gele Lis, Zwanebloem. Daarnaast vormen de erfbepantingen en de hakhout- of geriefbosjes een belangrijke schakel in het ecologische systeem. Kenmerkende soorten zijn Knotwilgen, Wilg, Populier, Els en Es met diverse onderbegroeiing als Vlier en Meidoorn. Maar ook fruitbomen en meer monumentale bomen als Lindes op de erven zijn kenmerkend.

De belangrijkste rol vervult het gebied voor de weidevogels, waaronder vogels als de zwarte Stern, Kievit, Tureluur, Grutto en ook de Torenlus.

Daarbij wordt in de structuurvisie buitengebied de visie op weilanden als natuur als volgt beschreven: Alle weilanden zien wij als een vorm van natuur. De weilanden zijn belangrijk voor

Natuurgebied van Staatsbosbeheer

weidevogels, slootoverplanten, kleine dieren en insecten. Natuurlijk zijn er verschillen tussen weilanden en tussen veehouders/grondgebruikers, maar dat is een kwestie van beheer en economie.

Water

Hoogheemraadschap Rijnland stelt heden een watergebiedsplan voor de Greenpoort Boskoop op. Polder Zaanse Rietveld maakt daar onderdeel van uit. Nadere informatie is op dit moment nog niet openbaar.

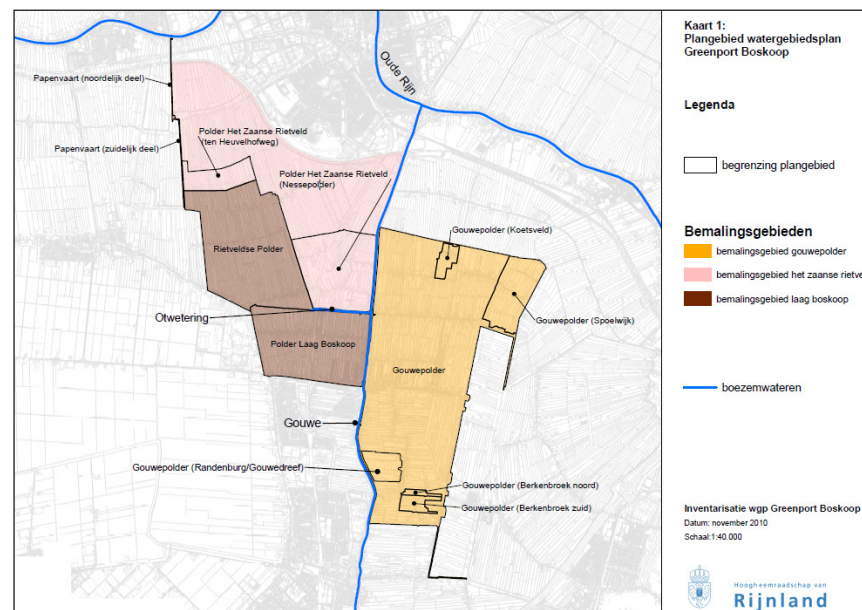
4.4 Sociale en economische structuren

4.4.1. Sociale structuur

De bewoners in polder Zaanse Rietveld zijn op elkaar aangewezen en maken gebruik van maatschappelijke voorzieningen en winkels in met name Alphen aan den Rijn. Veel bewoners zijn geboren en getogen “Zaanse Rietvelders”, maar een steeds groter gedeelte is op latere leeftijd in Zaanse Rietveld komen wonen. Deze diversiteit zorgt voor een gevarieerde sociale structuur, waarbij veel bewoners ‘duizend bloemen willen laten bloeien’. De ruimtelijke structuur van Zaanse Rietveld is sterk bepalend voor de sociale structuur. In het westelijke deel ligt het Rietveldsepad. Deze smalle weg is doodlopend waardoor aanwonenden verkeersbewegingen en activiteiten van anderen waarnemen en zelfs kunnen volgen. Het oostelijke deel van Zaanse Rietveld ligt slecht toegankelijk ‘verscholen’ achter de spoorlijn met een aparte ontsluiting naar Alphen aan den Rijn. Er is daardoor nauwelijks sprake van een sociale samenhang tussen

Polder Zaanse Rietveld

Watergebiedsplan Greenport Boskoop

de enkele bewoners ten oosten van de spoorlijn met de andere bewoners van Zaanse Rietveld.

Een belangrijke kwaliteit van Zaanse Rietveld is dat activiteiten van bewoners en ondernemers slechts beperkt, negatieve impact hebben op de persoonlijke levenssfeer van anderen. Dit komt doordat bewoners en ondernemers goed contact hebben met elkaar. Daarbij speelt buurtvereniging Zaanse Rietveld een belangrijke rol.

4.4.2. Economische structuur

De melkveehouderij is de belangrijkste grondgebonden activiteit in polder Zaanse Rietveld. Overigens geldt dat ook voor het grootste deel van het Groene Hart. Het grondgebruik door de melkveehouderij was en is sterk bepalend voor het huidige en toekomstige cultuurlandschap. Dit cultuurlandschap laat zich lezen door overwegend grasland in lange, relatief smalle kavels met daartussen brede sloten. De huidige melkveehouderij kan redelijk uit de voeten met deze structuren.

De mechanisering van voederwinning en voerverstrekking gaat steeds verder en voor het melken van de koeien worden steeds

vaker robots ingezet. Deze ontwikkelingen ondersteunen de melkveebedrijven die al sinds jaar en dag groeien. Door de afschaffing van de melkquotering in 2015 en de gemiddeld hoge leeftijd van melkveehouders, zal binnen enkele jaren een relatief groot deel van deze veehouders het bedrijf beëindigen, waardoor het proces van schaalvergroting sterk zal doorzetten. Het aantal koeien op Nederlandse melkveebedrijven is de afgelopen jaren toegenomen van circa 50 naar meer dan 80 stuks in 2012. Deze ontwikkeling zet door, waardoor over 15 jaar het aantal melkveebedrijven is gehalveerd en het aantal koeien naar verwachting zal zijn verdubbeld.

In Zaanse Rietveld zijn nog maar enkele agrarische bedrijven gespecialiseerd in het houden van melkkoeien en het produceren van melk. Een andere grondgebonden activiteit is de teelt van struiken en heesters. Steeds meer verbredingsactiviteiten zoals recreatie, toerisme, kinder- en hondenopvang vinden plaats in Zaanse Rietveld. Door de ligging van Zaanse Rietveld ten opzichte van Alphen aan den Rijn is verdere verbreding kansrijk en zal het in de toekomst toenemen. De schaalgrootte van de primaire agrarische bedrijven zal ook toenemen. Een belangrijke beperking in deze bedrijfsontwikkeling wordt gevormd door de verkavelingsstructuur en de ligging en ontsluiting van de percelen.

4.4.3. Afsluitend

Zaanse Rietveld is een polder in transformatie. Het grondgebonden agrarische gebruik wordt steeds meer verrijkt met activiteiten op het terrein van landschap, natuur, recreatie en toerisme. Deze activiteiten, zelfstandig of nevensgeschikt, zullen in de toekomst verder toenemen. De mate waarin Zaanse Rietveld hiervoor ruimte heeft en geeft, wordt bepaald door de beperkte ontsluiting van Zaanse Rietveld voor gemotoriseerd verkeer.

De polder Zaanse Rietveld met Alphen aan den Rijn op de achtergrond

Bijlagen

1. Proces van totstandkoming kwaliteitsgids
2. Literatuurlijst en fotoverantwoording
3. ‘Alphense methode”

Bijlage 1. - Proces van totstandkoming kwaliteitsgids

De kwaliteitsgids is tot stand gekomen in nauw overleg met de gemeente Alphen aan den Rijn. In een reeks van werkateliers werd in het najaar en de winter van 2011 nagedacht over de opzet en bruikbaarheid van de gids. Tijdens deze werkatelier waren aanwezig:

Inge Logtmeijer, Anke van der Leek, Danielle vd Berg, Anthony Nieland en Martijn Koppes (allen Alphen aan den Rijn), Jan Maurits van Linge (Terra Incognita) en Frits van der Schans (CLM Onderzoek & Advies). Bij de eerste workshops waren als adviseurs van de gemeente ook aanwezig: Helmer Wieringa (Land en Co) en Gerard Dekker (Dekker Juridisch Planologisch advies).

Tijdens de ontwikkeling van de kwaliteitsgids is drie maal overleg geweest met bewoners van de polder:

21 november 2012 - Inloopmarkt over bestemmingsplan buitengebied. De kwaliteitsgids was hier een van de onderwerpen.

16 januari 2013 - Werkatelier met bewoners uit polder Steekt Zuid en polder Zaanse Rietveld rond enkele voorbeeldcases om de gids te testen en aan te scherpen.

6 maart 2013 - Inspraakavond rond het bestemmingsplan buitengebied waar ook de concept gids ter inspraak lag.

Bijlage 2. - Literatuurlijst en fotoverantwoording

Voor het opstellen van deze gids zijn tal van documenten geraadpleegd. Deze kan de gebruiker van de gids nalezen om meer achtergrondinformatie te verzamelen over polder Zaanse Rietveld. Speciaal verwijzen we naar de:

- Cultuurhistorische inventarisatie Alphen aan den Rijn - Fase 2. Landschapsbeheer Zuid-Holland, Waddinxveen, 20 december 2012.

Deze studie werd in het kader van het bestemmingsplan buitengebied uitgevoerd en is gebruikt in deze gids.

De belangrijkste andere bronnen zijn:

- Structuurvisie Buitengebied Alphen aan den Rijn, deel 1: beleidsnota. Gemeente Alphen aan den Rijn, maart 2008
- Natuurbeheerplan provincie Zuid Holland

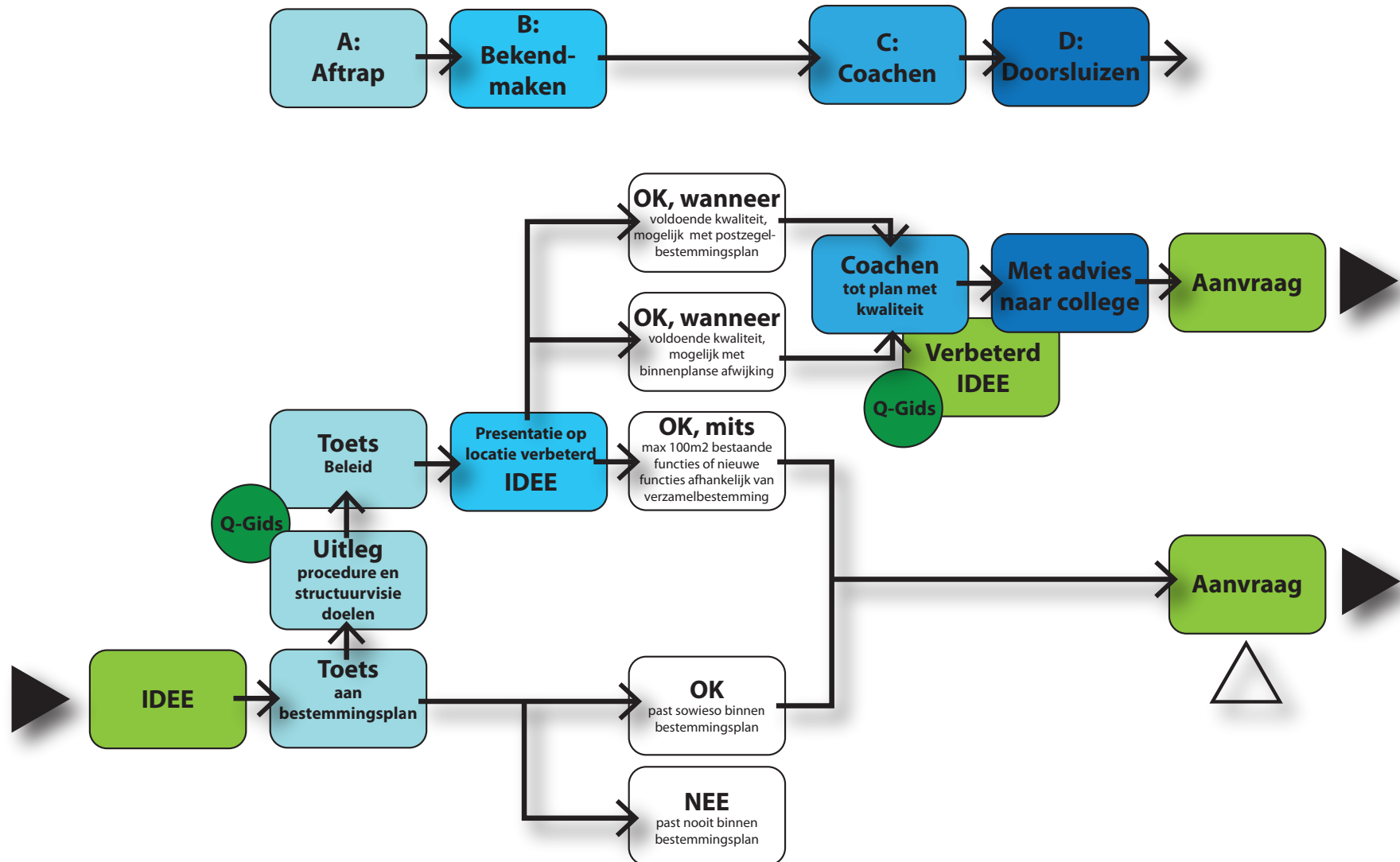
De meeste foto's en afbeeldingen in de Kwaliteitsgids Zaanse Rietveld zijn afkomstig van:

- De gemeente Alphen aan den Rijn
- Terra Incognita
- Shutterstock, waarvoor Terra Incognita de rechten heeft gekocht

Enkele foto's zijn gemaakt door:

- Projectbureau Land van Wijk en Wouden
- Jan van Rijn in opdracht van de gemeente Alphen aan den Rijn
- Jan Koningen
- Tekeningen op bladzijde 33-34-35 zijn gemaakt door Anthony Nieland - Gemeente Alphen aan den Rijn
- Tekeningen op bladzijde 8 en 9 uit de Structuurvisie Buitengebied (2008) zijn gemaakt door bureau Haverdroeze
- Een enkele foto werd van internet gedownload waarbij de fotograaf niet te achterhalen viel.

--- ALPHENSE METHODE VOOR KWALITEIT IN HET BUITENGEBIED ---

Bijlage 3. - Alphense methode

De gemeente Alphen aan den Rijn ontwikkelde de zogenaamde Alphense methode waarbij een initiatiefnemer in het buitengebied een aantal stappen doorloopt om tot een ontwikkelingsplan met kwaliteit te komen. Het traject met initiatiefnemer kent vijf stappen waarin de casemanager van de gemeente Alphen aan de Rijn een spilfunctie vervult voor de initiatiefnemer:

A. Moment A (Aftrap).

Gesprek waarin het casemanager uitlegt:

1. Positie, rol (van initiatiefnemer, van de gemeente en van de provincie) en procedure (met name ook de doorlooptijd en de kosten van de procedures die uiteindelijk gaan volgen!);
2. Doelen uit de Structuurvisie;
3. Toetsing van eerste idee via interne toets, handhaving en kwaliteitsteam.

B. Moment B (Bedenken of Bekendmaken).

1. Initiatiefnemer overdenkt haar/zijn plan in relatie tot doelen van Structuurvisie en presenteert het mondeling aan gemeente, bij voorkeur op locatie.
2. De casemanager en iemand uit de backoffice (stedenbouwkundige) begeleiden deze fase.
3. Na deze fase neemt de casemanager contact op met de provincie en eventueel kwaliteitsteam en legt voor dat een initiatief gaat spelen.

C. Moment C (Coachen en Controleren).

Uitwerking van het plan, in samenspraak.

1. Afronden van het voldragen plan dat als initiatiefverzoek wordt voorgelegd aan het casemanager.
2. De casemanager behandelt het initiatief op de gebruikelijke wijze, maar de beoordeling in de zin van toetsing aan de structuurvisie vindt niet meer plaats, wel op vakdisciplines. Aan het eind van deze fase zou een go/nogo moment ingelast moeten worden. Ook de provincie kan hier een definitief oordeel geven.

3. Het go/nogo moment bestaat uit de brief die tegelijkertijd de overeenkomst moet zijn. Er is een standaardbrief met bijlagen beschikbaar.

D. Moment D (Doorsluizen) Besluitvorming.

1. Door en met de initiatiefnemer wordt het plan gereed gemaakt als (bouw)aanvraag; met ruimtelijke onderbouwing.
2. Overeenkomsten worden afgesloten.

E. Moment E (Evaluatie)

1. Dossier wordt overgedragen naar de plantoetsers, die contactpersoon doorkrijgen voor vragen als bouwvraag wordt ingediend.
2. Met initiatiefnemer wordt uiteindelijk proces geëvalueerd door casemanager en stedenbouwkundige.

Colofon

De kwaliteitsgids voor polder Zaanse Rietveld is opgesteld door:

Jan Maurits van Linge

Terra Incognita, stedenbouw en landschapsarchitectuur

E: janmaurits@terra-i.nl

T: 030 251 3023

W: www.terra-i.nl

A: Rotsoord 13b, 3523 CL Utrecht

en

Frits van der Schans - CLM, onderzoek en advies

E: info@clm.nl

A: Postbus 62, 4100 AB Culemborg

T: 0345 470700

W: www.clm.nl

in opdracht van de gemeente Alphen aan den Rijn

Contactpersoon:

Daniëlle van den Berg

Gemeente Alphen aan den Rijn

Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling

B: Stadhuisplein 1

P: Postbus 13, 2400 AA Alphen aan den Rijn

T: 0172-465 115

E: dvandenberg@alphenaandenrijn.nl

W: www.alphenaandenrijn.nl

Mei 2013

Gemeente
Alphen aan den Rijn

